

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

**Mary Wroth v kontextu alžbětinské literární kultury a sidneyovské
literární tradice**

Diplomová práce

Dominika Kovalová

Evropská kulturní studia

Plzeň, 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Evropská kulturní studia

Diplomová práce

**Mary Wroth v kontextu alžbětinské literární kultury a sidneyovské
literární tradice**

Dominika Kovalová

Vedoucí práce:

Mgr. Daniela Blahutková, Ph.D.

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň, 2020

Zde bych chtěla poděkovat mé vedoucí práce Mgr. Daniele Blahutkové, Ph.D. za její vedení, věcné připomínky a pomoc při tvorbě práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury. Plzeň,

Obsah

1	Úvod.....	6
1	Obraz Mary Wroth jako nositelky odkazu rodiny Sidney	9
2	Postupný nárůst zájmu o Mary Wroth a její dílo	13
3	Politické a kulturní souvislosti v díle Mary Wroth	16
4	Literární vzory a inspirace Mary Wroth.....	18
4.1	Francesco Petrarca	18
4.2	William Shakespeare	19
4.3	Philip Sidney.....	26
5	The Countess of Montgomery's Urania	31
6	Pamphilia to Amphilanthus.....	44
7	Love's Victory.....	48
8	Manželství Mary Wroth	53
9	Mary Wroth a William Herbert, hrabě z Pembroke	58
10	Závěr.....	64
	Seznam použité literatury:	67
	Prameny	67
	Sekundární literatura.....	67
11	Resumé	70

1 Úvod

Předložená práce si klade za cíl přiblížit českému čtenáři osobnost a dílo spisovatelky Mary Wroth, a to s ohledem na zasazení Mary Wroth do kontextu alžbětinské literární kultury a sidneyovské literární tradice. Vzhledem k aktualitě zkoumání této tradice v literární vědě je úvodní kapitola věnována obrazu Mary Wroth jako nositelky odkazu rodiny Sidney, kdy její otec (Robert Sidney), teta (Mary Sidney Herbert, hraběnka z Pembroke) a v neposlední řadě její strýc (Philip Sidney) byli literárně činní, přičemž její strýc byl z jejich předků ten nejslavnější – zřejmě i proto podřídila Mary Sidney Herbert (jeho sestra) svou tvorbu zcela jeho odkazu. Mary Wroth si zvolila jinou cestu, a i přesto, že odkaz své rodiny a zdroje své inspirace ctí, vytvořila originální díla – prvním a nejzásadnějším dílem Mary Wroth byl pastorální román s rytířskými prvky *The Countess of Montgomery's Urania* (1621), druhým dílem pak byla sbírka sonetů *Pamphilia to Amphilanthus*, vydaná jako dodatek k *The Countess of Montgomery's Urania*, a třetím pastorální komedie *Love's Victory*.

S Mary Wroth jako autorkou jsem se seznámila v literárně zaměřených seminářích dr. Kastnerové, jejíž monografie *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho* mi byla cenným zdrojem informací.

V této práci využiji řadu autorů, kteří publikovali díla o Mary Wroth zhruba od osmdesátých let dvacátého století, protože do té doby nebyla Mary Wroth ve středu zájmů literárních odborníků. S ohledem na tyto sekundární zdroje, jsem dílo Mary Wroth a Mary Wroth samotnou představila na základě angloamerické debaty vedené v posledních desetiletích.

Pro zobrazení Mary Wroth a pro usazení jejího života a díla do kontextu doby, ve které tvořila, se v práci věnuji i politickým a kulturním souvislostem, které měly na Mary Wroth vliv. Je to například fantazie o obnovení Sv. říše římské a vytvoření aliance mezi jednotlivými státy – to vše prosvítá skrze postavu Amphilantha, který je ústřední nejen *pro The Countess of Montgomery's Urania*, ale i pro sbírku sonetů *Pamphilia to Amphilanthus*, která byla vydána jako dodatek k *The Countess of Montgomery's Urania*.

V práci budou analyzována díla Mary Wroth (*The Countess of Montgomery's Urania*, *Pamphilia to Amphilanthus* a *Love's Victory*), a to s ohledem na tvorbu autorů, kteří na ni pravděpodobně měli největší vliv – odkaz Francesca Petrarce, jehož dílo mělo zásadní vliv

na vývoj sonetů nejen vItálii, ale i právě v Anglii, dílo jejího strýce Philipa Sidneyho (zvláště jeho sbírka sonetů *Astrofel a Stella*, kterou do českého originálu přeložil Alois Bejblík, jehož doslov k tomuto dílu mi byl zdrojem řady cenných informací o Philipu Sidneym), Williama Shakespeara (jeho *Sonetů*, ale i části díla *Zkrocení zlé ženy*, jehož zakončení – řeč Kateřiny k neposlušným manželkám – se v mnoha ohledech podobá veršům Mary Wroth o poddanství v lásce), ale i dílo Wiliama Herberta, muže, který měl na život a dílo Mary Wroth zásadní vliv a stal se předobrazem pro postavu nestálého milence a nejstatečnějšího rytíře, kterého Mary Wroth stvořila ve svém nejzásadnějším díle *The Countess of Montgomery's Urania* (1621).

Těmto zdrojům inspirace se v práci budu věnovat, abych ukázala cestu Mary Wroth k autorce originálních děl, za kterou ji dnešní odborníci v oboru literatury považují.

Zdá se, že hlavním tématem – pro všechna díla Mary Wroth – je stálá láska. V díle *The Countess of Montgomery's Urania* jsou desítky hlavních postav, které cestují po souši i po moři, čelí různým dobrodružstvím, kouzlům, kletbám a nástrahám, ale přitom všem, hledají jen lásku. Přičemž Mary Wroth mluví o stálé lásce hlavně v souvislosti se ženami, kde si postava Pamphilie sama volí milovat stálou láskou svého Amphilantha, který je jakoby pravým opakem stálé Pamphilie. I v sonetové sbírce *Pamphilia to Amphilanthus* je důležité právě to „to“ – Pamphilia je mluvčí, která promlouvá ke svému milému, kdy právě ona chce, aby věděl, jak se cítí. I v tom se její verše podobají *Sonetům* Williama Shakespeara, kdy i jeho básnické já je mluvčím a promlouvá buď k mladíkovi, nebo k černé dámě.

Stálá láska je zřejmě hlavním a opakujícím se motivem v díle Mary Wroth, což se práce pokusí ukázat rozborem jejího díla. Opakující se motiv je ale i model nešťastného manželství, kdy dívka miluje chlapce, se kterým vyrostla, rodina ji donutí provdat se za jiného, ale ona vytrvale a stále miluje svou první lásku. Nejen toto téma nutí badatele k zájmu o rozbor autobiografických odkazů v díle Mary Wroth a ani tato práce se tomu nevyhýbá. I proto se věnuji také manželství Mary Wroth s Roberthem Wrothem – které mělo na její dílo jeden z hlavních vlivů.

Práce má tedy ukázat Mary Wroth jako autorku originálních děl, ale přitom ukázat i zdroje její inspirace a odkaz její rodiny, který ve svém díle ctíla. Má poukázat na autobiografické odkazy v díle Mary Wroth, protože její životní peripetie měly zásadní vliv

na její tvorbu. A v neposlední řadě, má představit její díla, která z ní dělají důležitou, byť teprve nedávno povšimnutou autorku anglické literatury.

1 Obraz Mary Wroth jako nositelky odkazu rodiny Sidney

V Penshurst (sídlo rodiny Sidney) je portrét matky a její dcery.¹ Mary Wroth pohlíží z obrazu na diváka a je oblečená v téměř bílých šatech s roztomilou krajkou a šperky, v pase má modrou mašli, žluté perličky na levém zápěstí a červené pírkó visící pod pravou rukou, její oči a ústa se inteligentně smějí. Barbara Sidney stojí vpravo za svou dcerou, v tmavších modrých šatech, s jednodušší krajkou a ve stínu vidíme bílé perly a krajku. Modré šaty a červená mašle v jejím pase jsou ozvěnou důležitosti a vyzdvižením Mary Wroth. Matka Mary Wroth se nedívá na diváka, ale jemně se dívá na svou dceru. Její tváře jsou trochu užší, oční víčka těžší a její hlava je lehce skloněna dolů, ale nos a ústa jsou téměř stejné a také dceřin stejný účes posiluje paralelu mezi těmito dvěma tvářemi – díváme se na stejný obličej v rozdílných fázích života. Umělec zde prezentuje matku, která představuje svou dceru divákovi, matka ustupuje do pozadí v podpůrné roli: nyní je to obraz Mary Wroth. Obraz nám říká, že pro rodinu Sidney byla podobnost a sympatie mezi generacemi věcí hrdosti.²

Mary Wroth byla na své literárně činné předky hrdá, nebo to aspoň můžeme předpokládat díky jejím prvním a nejúspěšnějším dílům *The Countess of Montgomery's Urania* z roku 1621, které je nejen žánrem, ale i například názvem podobné dílu jejího strýce – pastorálního románu *The Countess of Pembroke's Arcadia* z roku 1580. Wroth vzdává svému strýci rozsáhlou literární poctu, protože oba texty jsou dlouhé, spleťité prózy – romány s pastorálními prvky a s vloženými lyrickými básněmi. Mary Wroth napsala i komedii *Love's Victory* (cca 1614–1619), ta se však nikdy nedostala do tisku.³

Poezie Mary Wroth kolovala formou rukopisu již před rokem 1613. Dnešnímu bádání jsou k dispozici tyto přežívající zdroje – rukopis sonetové sbírky *Pamphilia to Amphilanthus* (1621), verze této sbírky připojené k *The Countess of Montgomery's Urania*, jednotlivé básně v publikovaném textu *Uranie*, a básně v rukopisném, nedokončeném pokračování *Uranie* a básně v rukopisu pastorálního dramatu *Love's Victory*. Rukopisná

¹ Dvojité portréty jsou celkem vzácné, proto se zdá obtížné tento obraz identifikovat s portrétem uvedeným v soupiskách z let 1623 – 1627, kde je uveden jako „obraz Lady z Leicesteru a její Mary Wroth v rámu“ spolu s obrazem Roberta Sidneyho, umístěného v ložnici u salonku. Matka a dcera stojí u okna, záclona poodhaluje krajinu venku, s několika muži a ženami a dvěma koňmi. Malířem tohoto obrazu je Marcus Gheeraerts II (1612). In: ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586 – 1640*, s. 288

² ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586 – 1640*, s. 288

³ ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586 – 1640*, s. 288

posloupnost básní s názvem *Pamphilia to Amphilanthus* připomíná do jisté míry rukopisy písní a sonetů otce Mary Wroth – Roberta Sidneyho. Jeho sonety zase připomínají lyrické dílo Philipa Sidneyho *Astrofel a Stella*.⁴

Mary Wroth se narodila 18. října, pravděpodobně roku 1586, tedy nejspíše den poté, co zemřel její strýc Philip Sidney. Mary Wroth nejenže začlenila do svého díla (*The Countess of Montgomery's Urania, Love's Victory*) svou rodinnou historii, ale využila i osobnosti svých sourozenců, jejichž reflexe se objeví v *Uranii* v různých podobách: Katherine, William, Philip (dívka pojmenovaná podle jejího strýce a někdy označovaná jako Philippa), Robert, Bridget, Alice, Barbara a Vere.⁵

Dílo Mary Wroth je propojeno s místem jejího narození a dospívání a s literárním odkazem předchozí generace rodiny Sidney (Philip Sidney, Mary Sidney Herbert, hraběnka z Pembroke a Robert Sidney). Z korespondence rodiny Sidney a z díla Mary Wroth můžeme předpokládat, že právě ona by měla pokračovat v literárním odkazu rodiny. Wroth byla prvním dítětem a zřejmě i oblíbeným dítětem Roberta Sidney a Barbary Gamage. Když jí bylo skoro deset let, její otec se ve svých dopisech zmiňoval, že musí napsat i jí. Z toho jasně vidíme, že Mary Wroth nebyla držena dále od literatury a můžeme pozorovat i první známky lásky k peru a papíru, stejně jako k rodinnému odkazu, jako k prostředku dialogu s nepřítomným otcem nebo strýcem.⁶

Dětství Mary Wroth je v porovnání s ostatními anglickými autory té doby dobře zmapované, protože existuje bohatá korespondence mezi jejím otcem, který byl toho času guvernérem ve Flushingu a matkou. Dochovaly se jen dopisy psané Robertem Sidneyem, který velmi trpěl odloučením od rodiny. Jeho manželka si schovala přes 300 jeho dopisů, které psal od doby, kdy byla Mary teprve malé dítě až do své smrti v květnu 1621. Mary Wroth ve svém dětství měla v té době neobvyklou příležitost cestovat do zahraničí. V roce 1590 se celá rodina vydala do Flushingu za jejím otcem. Z korespondence, kterou si mezi sebou vyměnily Mary Sidney Herbert, hraběnka z Pembroke a Barbara Gamage se dochoval jen jediný dopis, ve kterém se píše o chůvě, kterou posílá hraběnka své těhotné švagrové, aby jí pomohla. Naštěstí se syn William narodil bez komplikací a vedlo se mu dobře, ale Sidneyovi ztratili syna Henryho. Tři nejstarší přeživší děti – Mary, Kate a Will

⁴ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 66

⁵ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 60

⁶ ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586 – 1640*, s. 286

byli často spolu, společně je zvali k jiným rodinám apod., zatímco se sedmi později narozenými dětmi (1592–1602) bylo zacházeno s jako o dost mladšími.⁷

Často byli zváni do knížecího domu s výhledem na moře a lodě, které mířily do zahraničí, některé dokonce k Novému světu, a právě zde se Mary Wroth seznámila s praktickým využitím francouzského a nizozemského jazyka. Vzhledem ke svému pobytu ve Flushingu a jazykovým schopnostem svých rodičů (obzvláště jejího otce, který byl v mládí poslán „na zkušenou“ po Evropě) je pravděpodobné, že Mary Wroth ovládala několik světových jazyků, zejména francouzštinu. Její zkušenosti ze zahraničí, stejně jako zkušenosti od dvora, zřejmě silně inspirovaly příběhy v *Uranii*.⁸

Dochované rukopisy mohou ukázat, že mladí členové rodiny Sidney měli mezi svými materiály ke studiu literatury i poezii Philipa Sidneyho a dílo Mary Wroth naznačuje, že její teta, hraběnka z Pembroke, mohla zařídit své kmotřence a jmenovkyni výuku psaní poezie u Hughu Sanforda (redaktora Sidneyho *Arkádie* a učitele Williama Herberta). Mary Wroth tak byla ze strany rodiny podporována, aby byla literárně činná. Pro svou tvorbu si mohla vybrat (s ohledem na díla psaná starší generací rodiny Sidney) dvě cesty. Buď mohla věnovat svá díla opěvování slávy svého strýce Philipa Sidneyho (tak jak to učinila její teta May Sidney Herbert), nebo mohla psát vlastní originální díla. Mary Wroth zvolila druhý způsob, ale pro svá díla se nechala inspirovat petrarkovskou poezií svého otce a strýce a napsala díla, které se na první pohled mohou zdát jako nápodoba Philipa Sidneyho. *The Countess of Montgomery's Urania* je často označována jako reakce na druhé vydání Sidneyho *Arkádie*. *Pamphilia to Amphilanthus* bývá mnohými označena jako reakce na sonetovou sbírku Philipa Sidneyho *Astrofel a Stella*, ale s důležitým rozdílem v názvu kdy místo „and“ používá Mary Wroth „to“. Pouze *Love's Victory* se zjevněji zařazuje do jakobínské doby a módy – pastorálního dramatu. Její díla v sobě mají mnoho podobných témat jako díla Philipa Sidneyho, ale Mary Wroth si už od začátku vytváří svůj vlastní smyšlený svět a svůj vlastní styl.⁹

Z pohledu dnešní literární vědy je Mary Wroth významnou autorkou anglicky psané literatury. Právě zde je její propojení s rodinou velmi zajímavé. Poezie představovala její

⁷ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*, s. 106

⁸ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*, s. 106

⁹ ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney 1586 – 1640*, s. 287

nejvýraznější trvalou vazbu k otci a byla také tím, co ji spojovalo s ostatními členy rodiny.¹⁰

Je tedy známo, že Mary Wroth se svou prací podobala spíše svému strýci Philipu Sidneymu, který se stejně jako ona věnoval spíše světské literatuře a méně své tetě Mary Sidney Herbert, hraběnce z Pembroke, která se věnovala spíše duchovní poezii a snaze o zachování odkazu jejího bratra Philipa Sidneyho. V díle Mary Wroth najdeme například i sexuální narážky, dokonce častější a přímější, než v díle jejího strýce, který tyto narážky ve své revizi *The Countess of Pembroke's Arcadia* (1580) omezil. Mary Wroth po svém nejslavnějším díle *The Countess of Montgomery's Urania* (1621) už žádné další pokračování nezveřejnila a *Urania II* zůstala pouze v podobě rukopisu dalších 374 let.¹¹

¹⁰ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 52

¹¹ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 66

2 Postupný nárůst zájmu o Mary Wroth a její dílo

Dramatický nárůst zájmu o dílo Mary Wroth za poslední desetiletí je příkladem změn, ke kterým došlo během změn reflexe raně moderního ženského psaní. Mary Wroth je příkladem aristokratické, literární tvorby, kterou se lišila od mnoha moderních pisatelek, (ve vzrůstajícím počtu v sedmnáctém století) pocházejících ze „složitějšího prostředí“.¹²

Až donedávna bylo v publikovaných zdrojích k dispozici velmi málo informací o životě lady Mary Wroth (hlavní nárůst o dílo Mary Wroth se začal uskutečňovat až ve druhé polovině dvacátého století). V pozdním osmnáctém století, kdy George Ballard sestavil svou průkopnickou antologii biografí anglických ženských spisovatelek, vynechal Mary Wroth, kterou zmínil jen v předmluvě jako osobu, která „vznávala tvorbu a učení“ nicméně více informací o Mary Wroth neuvádí. Podle Josephine Roberts tak, Ballard přehlédl jeden z nejvhodnějších zdrojů informací – rozsáhlou korespondenci sira Roberta Sidneyho s manželkou Barbarou Gamage. Mary Wroth strávila dětství v Penshurst a i v dospělosti ho často navštěvovala. Jak již jsem zmínila, rodinné knihy obsahují časté odkazy na její vzdělávání, cestování na kontinent a manželství (v roce 1604 se vdala za sira Roberta Wrotha). Pod pomyslným vedením svého strýce sira Philipa Sidneyho, jehož dílo nebylo v té době známé široké veřejnosti, ale zřejmě jen úzkému rodinnému kruhu, její tety hraběnky z Pembroke a jejího otce, kteří všechny napsali originální díla, lady Mary Wroth pokračovala v rodinné tradici psaním poezie, a mimo to sehrála významnou roli na jakobínském dvoře, kde byla pozvána k vystoupení s královnou Annou a s jejími dámami v *Masque of Blackness* (1605) – první spolupráce Bena Jonsona s Inigo Jonesem.¹³

Nicméně některé odkazy na dílo Mary Wroth jsou všeobecně známé, o jejím díle se vyjádřil nejen Ben Jonson, ale učinil tak i Jonsonův přítel William Drummond, který napsal Mary Wroth ódu i sonet, i když přiznal, že ji nikdy neviděl. V této ódě Drummond chválí myšlenky Mary Wroth, z čehož usuzujeme, že nějakou znalost její poezie zřejmě měl (snad skrze Bena Jonsona). Autoři, kteří ve svém díle chválili Mary Wroth v letech 1610–1613, nejvíce oceňovali její poetické dary ve vztahu k její roli v rodině Sidney, která byla významným patronem literárních tvůrců. Takovým autorem byl i George Withers, který odkazuje na Mary Wroth ve svých neslavných satirických pracích *Abuses Stript a Whipt* (1613). Mary Wroth jsou věnovány epigramy na konci Withersovy knihy, ty jsou ale

¹² SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 60

¹³ ROBERTS, Josephine A. „*The Biographical Problem of Pamphilia to Amphilanthus.*” s. 44

věnovány i jejímu otci Robertu Sidneymu, Williamu Herbertovi, princezně Alžbětě a dalším vlivným osobnostem. Jak vysvětluje Josephine Roberts, toto vidění Mary Wroth spíše jako významné členky rodiny Sidney je podpořeno skutečností, že byla jedinou ženou, která byla zmíněna v poměrně velkém počtu věnování, kromě členů královské rodiny a nejvýznamnějších aristokratických rodin. To se ale změní po vydání *The Countess of Montgomery's Urania* (1621), kdy Mary Wroth ztrácí pozici a vliv.¹⁴

Mary Wroth je jednou z řady anglických ženských spisovatelek shrnutých (a převážně odmítnutých) Edwardem Phillipsem v jeho *Theatrum Poetarum* (1675). V osmnáctém století a na počátku devatenáctého se na Mary Wroth zřejmě pozapomnělo a nebyla prakticky hodnocena ani diskutována. Nebyla zmíněna Georgem Ballardem ani Horacem Walpolem v jeho *Katalogu královských a vznešených autorů Anglie* (1758), ale objevuje se v díle *Specimens of British Poetesses* Alexandera Dyce z roku 1825, kde je zastoupena básněmi *Who can blame me if I love a Love a child is ever crying*. Dyce jí však nevěnoval potřebnou pozornost a Mary Wroth tak zůstává v šeru. Některé pokusy o vysledování rané historie anglického románu začaly koncem devatenáctého století, a projevovaly se dokonce více než zájem o zkoumání současné moderní prózy.

V roce 1890 J.J. Jusserand, francouzský diplomat, který se později stal francouzským velvyslancem v Americe, vydal ambiciózní studii o alžbětinské literatuře s názvem *The English Novel in the Time of Shakespeare* – Jusserand se věnuje *Uranii* v kapitole o Sidneyho *Arkádii*. Jusserand však charakterizuje *Uranii* jako „úplnou a zbožnou imitaci Sidneyho modelu, zejména jeho vad.“ Jusserandův krátký rozbor pouze vybírá pár pasáží a poznamenává, že *Urania* je stejně jako *Arkádia* román s pastorálními prvky.¹⁵

I přesto, že rozsah a složitost *Uranie* mohou působit pro čtenáře poněkud příliš těžkopádným dojmem, dokonce i pro odborníky, je stále překvapivé, že dílo Mary Wroth bylo přehlíženo až do osmdesátých let dvacátého století. Zájem o ně podpořila zejména díla od Josephine Roberts a Gary Wallera. Gary Waller začal tento proces objevování Mary Wroth vydáním jím upravené sonetové sbírky *Pamphilia to Amphilanthus* v *Salzburg Studies in English literature series* v roce 1977. A stejně jako jiní odborníci, kteří se v té době zaměřili na dílo Mary Wroth, také Waller vzdává poctu postgraduální práci Margaret

¹⁴ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 80

¹⁵ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 87

Witten-Hannah, jejíž dizertace z roku 1978 poskytla rozsáhlé informace o *Uranii* a často z ní čerpala pozdější kritika.¹⁶

Objevení řady neocenitelných zdrojů v posledních desetiletích umožnilo nedávné kritické diskuze o *Uranii*. Vydání básní Mary Wroth v roce 1983 poskytlo nejen sbírku sonetů *Pamphilia to Amphilanthus*, ale také obsahovalo základní informace o životě Mary Wroth, jeho vztahu k *Uranii* a o rozruchu, který doprovázel vydání tohoto románu. Během osmdesátých let dvacátého století vznikl projekt Brownovy univerzity *Women's Writers*, který zpřístupnil digitalizovaný text *Uranie* z roku 1621. V roce 1991 se tato kniha objevila v *Anthology of Seventeenth-century Prose Fiction* Paula Salzmana, která byla rychle následována třemi dalšími díly od Josephine A. Roberts: upravený text *The Countess of Montgomery's Urania* z roku 1621, faksimilie vydání *Uranie* z roku 1621 a editované vydání rukopisu druhého dílu *Urania* (*Urania 2*, 1999). Tento poslední svazek byl dokončen Suzanne Gossett a Janel Mueller po tragické a předčasné smrti Josephine A. Roberts. Její dnes velmi oceňovaná práce přivedla k dílu Mary Wroth mnoho čtenářů a její kritický pohled na dílo Mary Wroth změnil přístup k dílu této autorky. Josephine A. Roberts se stala základní oporou při zkoumání díla a života Mary Wroth.¹⁷

¹⁶ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 88

¹⁷ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 130

3 Politické a kulturní souvislosti v díle Mary Wroth

V posledních několika letech přešel výklad *Uranie* – ústředního díla Mary Wroth – z pochopitelného důrazu na Mary Wroth jako na ženskou autorku, jejíž dílo pracuje s tématem ženské touhy, k rostoucímu zaměření na politický rozměr *Uranie*. Podle Josephine Roberts se *Urania* soustřeďuje na jednu z největších politických fantazií ze šestnáctého a sedmnáctého století – oživení svatého římského impéria na západě. Tato fantazie je v díle realizována prostřednictvím postavy „nejstatečnějšího rytíře“ Amphilantha, který se stává císařem Sv. říše římské. Roberts také poukazuje na to, že publikace *Uranie* v roce 1621 se shoduje s krizí kolem počáteční fáze třicetileté války. Anglie byla do konfliktu přímo zapojena prostřednictvím dcery krále Jakuba – Alžběty, která se provdala za Fridricha Falckého, který pomohl urychlit katolicko-protestantský konflikt v Evropě tím, že přijal českou korunu, po čemž byli Fridrich a Alžběta donuceni odejít do exilu. Rodina Sidney/Herbert byla zapojena do protestantského konfliktu již od počátku šestnáctého století. Otec Mary Wroth – Robert Sidney byl silným zastáncem Fridricha a Alžběty a William Herbert byl úzce zapojen do frakce, která se snažila prosadit anglickou angažovanost v evropském konfliktu na straně protestantů. *Urania* obsahuje mimořádně složitou sérii protínajících se příběhů – zobrazení politických konfliktů, které se v příběhu stále rozšiřují, a jak román pokračuje, hlavní postavy přebírají roli vůdců.¹⁸

Josephine S. Roberts poukázala na to, že i román Mary Wroth odráží dobovou politickou krizi doma i v zahraničí, a že její fantaskně znějící lokality mohou být skutečně identifikovatelné na mapách východní Evropy a východního Středomoří ze sedmnáctého století. Během psaní *Uranie* byl poražen a vyhoštěn z Čech Fridrich Falcký, manžel Alžběty – dcery Jakuba I. Evropa se ponořila do třicetileté války a mnoho poddaných Jakuba I. bylo zděšeno jeho neochotou zapojit se. Zobrazení Amphilantha jako císaře Sv. říše římské, který uspěje ve vytvoření mezinárodní koalice, může být viděno jako obraz

¹⁸ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 74. Pro české čtenáře může být zajímavé, že postava Olloranda (Amphilanthova nejvěrnějšího přítele) se stane po smrti svého otce českým králem. Mary Wroth v *Uranii* popisuje dvorské intriky i na českém dvoře, kdy než má být Ollorandus korunován, ho Amphilanthus zachrání před plánovanou zradou dalšího následníka v linii. Ollorandus se tak i díky Amphilanthovi může ujmout vlády nad českými zeměmi. I nadále ale doprovází Amphilantha na jeho dobrodružstvích a snaží se dvořit vdané královně Maďarska. Když je pak Amphilanthus zvolen císařem svaté říše římské a má být korunován v Praze, pověřuje právě Olloranda, českého krále, aby vládl za něj, než - vysvobodí Pamphiliu ze Zakletého divadla. Srv. WROTH, Mary. *The Countess of Montgomery's Urania*, s. 147-148

ničivé porážky Fridricha Falckého a jako kritika anti-intervencionistické zahraniční politiky Jakuba I. Bernadette Andrea rozvinula důraz na Osmanskou říši jako na naznačení přítomné hrozby. Poukázala na to, že Turci ovládají východní Středomoří, kde se odehrává většina děje *Uranie* a ovládají většinu bývalé Svaté říše římské, jejíž fantastické navrácení Mary Wroth v díle popsala. Reálně byly vztahy s nimi složité, protože byli obchodními partnery Anglie ale také jejími nevěřícími nepřáteli.¹⁹

Toto politické téma se prolíná i s ženskými postavami v díle Mary Wroth, tyto ženské postavy se ujímají vlády a řídí osudy svých zemí. I proto může být Mary Wroth chápána jako postava zapletená do nostalgie protestantské frakce, která považuje Alžbětu I. za militantnějšího vládce než Jakuba a jako symbol vítězných dnů anglické vojenské zdatnosti a triumfu nad Španělskem. Všeobecné využívání geografických, politických a vědeckých poznatků bylo podrobně projednáno Sheilou Cavanagh, která zdůrazňuje *Uranii* jako úvahu o širokém spektru otázek, která svědčí o tom, že Mary Wroth byla angažována v otázkách moderních systémů víry. Tato angažovanost se podle Cavanagh jeví jako vědomě politická.²⁰

¹⁹ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 139

²⁰ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. str. 75

4 Literární vzory a inspirace Mary Wroth

Dílo Mary Wroth je utvářeno v dialogu s tradicí mužské milostné poezie. Účastníky tohoto dialogu jsou nejen William Herbert, její literárně činný bratranec/milenec, ale i William Shakespeare. Mary Wroth samozřejmě čerpala i z díla Philipa Sidneyho, nebo svého otce Roberta Sidneyho, zvláště co se týče techniky a verše, ale jejich vyobrazení tématu stálosti, které se pro Mary Wroth stalo ústředním tématem, není hlouběji promyšleno a zůstávají v rámci tradice. Mary Wroth naopak neustále demonstruje stálost ženy, která musí čelit různým překážkám. Odprošťuje se od formy petrarkovského sonetu, kterou zachovával ve svých básních její otec i od jím zpracovaného tématu odůvodněné přelétavosti – pro své téma volí raději shakespearovskou formu sonetu a jeho strukturu. Pamphilia si nevysvětluje stálost jako neúnavnou cudnost, jako pasivní ctnosti, ale jako trvalou sexuální touhu, která trvá i přesto, že je její milý nepřítomen nebo zapovězen. Vlastní doznání žárlivosti pak podmiňuje hledáním transcendentní lásky.²¹

4.1 Francesco Petrarca

Záliba v petrarkovské tradici vyplývá v Anglii i z existence sidneyovského kultu, který zřejmě představoval svou stabilitou a solidností kontrast k hýřivosti a amorálnosti jakubovského dvora. Jak ale tvrdí G. F. Waller, melancholie básní Mary Wroth je více než jen klasickou melancholií petrarkovského vzoru a pramení ze skutečné deziluze, která je odrazem osobního a rodinného odcizení od dvorské kultury pozdní renesance.²²

V uplynulých letech (od osmdesátých let dvacátého století) se Mary Wroth přesunula z komparativního neznáma k něčemu, co se blíží bezpečnému místu v kanónu renesanční poezie. Mary Wroth je jedinečný poetický hlas, a protože její psaní bylo v posledních letech intenzivněji studováno, vzrůstá její uznání jako literární autorky. Podle Mary Lamb musí být na Mary Wroth nahlíženo v obecném kontextu petrarkovské módy a popularity sonetové formy v Anglii od roku 1590. Petrarkovské písně a *Sonety Lauře* byly napsány v italštině ve čtrnáctém století a staly se populárními a napodobovanými po celé Evropě. Petrarkův vliv v Anglii začal růst poté, co několik tudorovských básníků a zároveň dvořanů začalo jeho díla překládat a napodobovat. Nejvýznačnější byli Thomas Wyatt a Henry Howard. Petrarca hrál významnou roli v rodinné poetické tradici Mary Wroth,

²¹ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 107

²² KASTNEROVÁ, Martina, *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 117

protože její teta, Mary Sidney Herbert, hraběnka z Pembroke, přeložila Petrarcovo *Trionfo della morte* v roce 1599 – tato báseň se od tradičního sonetu lišila, ale podstatný je především rozdíl v zájmu těchto dvou žen – Mary Sidney Herbert se zajímala o náboženskou poezii a Mary Wroth o světskou. Mary Wroth mění petrarkovský model a nahlíží na touhu z pohledu ženy, a nezabývá se tolik mužskou perspektivou, která hrála primární roli v tradiční petrarkovské poezii.²³

Gary Waller ve svém díle *The Sidney Family Romance* zařazuje do obecné charakterizace pozdní petrarkovské tradice psychoanalytickou perspektivu. Zdůrazňuje rozmanitost poezie Mary Wroth, sugestivně charakterizuje hlas mnoha z básní Mary Wroth jako „rétoricky konfrontační“ a připisuje to kombinaci jejího vlastního stylu psaní s přepracováním petrarkovského sonetu, ale také omezenému postavení ženy v patriarchální společnosti.²⁴

Tradiční petrarkovský model je podle Wallera brán jako součást historického vzoru „normální“ sexuality definované v západní společnosti, a proti ní stojí způsob, jakým je napsaná sonetová sbírka *Pamphilia to Amphilanthus*. Pod petrarkovským jazykem sexuální závislosti a idealizovaným obdivem sexuální vzájemnosti, je podle Wallera jednostranný důraz na nadvládu a podřízení, podložený destruktivní dynamikou nepřátelské pomsty a zkázy. Sonetová sbírka *Pamphilia to Amphilanthus* však stojí na ideálu stálé a vytrvalé lásky, jejíž součástí je ženská touha, která zde není nijak nebezpečná, ale naopak je součástí této klidné a trvalé lásky.²⁵

4.2 William Shakespeare

Znalost Shakespearových sonetů lze u Mary Wroth předpokládat, protože jeho *Sonety* vyšly zhruba dvanáct let předtím, než publikovala své první dílo. Shakespearovy básně překračují zavedená klišé a to jak lexikálně, tak i tematicky. Ani Mary Wroth se nedrží ustáleného modelu a stejně jako Shakespearovy *Sonety*, tak i *Pamphilia to Amphilanthus* začínají jako rukopisná poezie určená soukromému publiku.²⁶

Shakespearovy *Sonety* začínají promluvou k jednomu diváku. Jde o soukromé sdělení a apel na jedince:

²³ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 253

²⁴ LAMB, Mary Ellen. *Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 260

²⁵ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 55

²⁶ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 117

I když jsi jediná ozdoba tohoto světa,
jediný hlasatel radostných jarních dní,
chystáš sám v sobě hrob tomu, co v tobě vzkvétá,
a – něžný lakomec – plýtváš v svém skrblení.
Smiluj se nad světem, zanech sv lakoty,
nechtějte poklad všech zhltnout jen hrob a ty!²⁷

(Shakespeare, 2017, s. 5)

Mary Wroth pak v úvodu mluví o své stálé lásce a žalu, který prožívá kvůli nestálosti svého milého, chce mu popsat, jak se kvůli němu cítí a jak důležitá je stálost:

Yet is there hope, then Love but play thy part,
Remember well thy selfe, and thinke on me;
Shine in those eyes which conquer'd have my heart,
And see if mine, be slacke to answer thee.

Lodge in that breast, and pittie mooving see,
For flames which in mine burne in truest smart,
Excelling thoughts, that touch Inconstancy,
Or those which waste not in the Constant Art.

With but my sleepe, if I take any rest,
For thought of you my spirit of distrest,
As pale and famish'd, I for mercy cry.

Will you your servant Leave? thinke but on this,
Who weares Love's Crowne, must not doe so amisse
But také their good, who on thy force, doe lye.²⁸

(Wroth, 1977, s. 25)

Ve výše uvedené básni jsou obsaženy tři hlavní témata poezie Mary Wroth: motiv naděje, stálé lásky a podřízenosti. Přičemž prostřednictvím umění stálé lásky („constant

²⁷ SHAKESPEARE, William. *Sonety*. Přel. Jan VLADISLAV. Praha:Garamont, 2017, s. 5

²⁸ „Dokud je naděje, pak láska svou úlohu sehrává. / Pamětliv sebe sama buď a na mě myslí. / Světlem buď v očích, co dobyly srdce, / a pohled, zda to srdce mé v odpověď prodlévá. / Sídlo své měj v té hrudi a souciti měj s nářkem, / vždyť ten oheň ve mně žhne nepravějším plamenem, / překonává myšlení, jehož se nestálost dotkla, / či ty, kteří marní je mimo umění stálosti. // Snad jen ve spánku naleznou spočinutí, / neboť myšlenky na tebe sklíčily mou duši, / že jen bledá a strádající o milost prosím. // Opustíš snad svou služebnici? Pomysli jen na to, / kdo nosí lásky korunu, jako panovník nemusí zle jednat, / ale splácet dobrem těm, kteří jeho moci podléhají.“ Přel. Martina Kastnerová in: „*Nepostižitelný prostor ženské vůle*“: *Poetické svědectví Lady Mary Wroth In: Svět literatury*, 2018, roč. 28. č. 58, s. 37

art“) autorka obrací chápání ženské role. Žena může být podřízena rozmarům muže, ale ona si sama vybírá ho milovat stálou láskou, a tím se dostává z pasivní role oběti a svou lásku tak činí kvalitnější než je ta mužská. Z tohoto vztahu plyne i její příměr této lásky k poddanskému vztahu, kdy se dobrý milenec, stejně jako dobrý panovník, stará o toho kdo k němu patří. Přičemž žena si sama vybírá milovat, a tudíž i podléhat. Tento vztah můžeme přirovnat i ke vztahu Petruccia a Kateřiny v díle Williama Shakespeara *Zkrocení zlé ženy*:²⁹

Fuj! Rozjasni to podmračené čilko
a nesrš pohledy, jež zraňují
tvé kníže, tvého vládce, tvého pána!
Jak louku mráz to spaluje tvou krásu
a jako vítr květy cuchá to
tvé dobré jméno, aniž tím co získáš.
Jak rozvířený pramen nepohledná
je žena, když se zlobí: pranikoho,
ať žízní sebevíce, nenapadne
tu hnusnou, hustou, kalnou břечku pít.
Tvůj manžel je tvůj pán, tvůj šafář, tvoje duše,
tvůj mocnár pečlivý, ten, kdo tě nedá
a pro tvou obživu hned na moři,
hned na souši své tělo týrá prací,
noc v bouřích v trávě, na mraze svůj den,
co zatím ty si doma hoviš v teple,
a nevymáhá za to jinou daň
než trochu lásky, vlídnosti a kázně:
ví bůh, že málo na tak velký dluh!
Čím občan povinen je vladařovi,
tím žena povinna je svému choti,
a je-li zpupná, mrzutá a zlá
a neposlušná jeho moudrých přání,
co jiného pak je než ohavný,
nevděčný velezrádce lásky samé?³⁰

(Shakespeare, 2017, s. 138 -139)

²⁹ KASTNEROVÁ, Martina: „Nepostižitelný prostor ženské vůle“: Poetické svědectví Lady Mary Wroth In: *Svět literatury*, 2018, roč. 28. č. 58, s. 38

³⁰ SHAKESPEARE, William. *Zkrocení zlé ženy*. Přel. Erik Adolf Saudek. Praha: Československý spisovatel, 2017. s. 138 –139

Špatného milence pak Mary Wroth přirovnává k tyranovi a taková láska je otroctvím, je falešnou nadějí, jejímž protikladem je stálá láska: ³¹

False Hope which feeds but to destroy and spill
What it first breeds, unnatural to the birth
Of thine owne wombe, conceiving but to kill
And plenty quies to make the greater dearth.

So Tyrants doe, who falsly ruling Earth,
Outwardly grace them, and with profits fill,
Aduance those who apointed are to death,
To make their greater fall to please their will.

Thus shadow they their wicked vile intent,
Colouring evill with a show of good:
While in faire shows their malice so is spent,
Hope kill's the heart, and Tyrants shed the blood.³²

(Wroth, 1977, s. 35)

V díle Mary Wroth i Williama Shakespeara pak konečná podoba určená čtenáři zachovává pouze občasné dialogy s milencem a jen do té míry, aby naznačovala a poté opět ukrývala, aby pokoušela a frustrovala. Mary Wroth i William Shakespeare mluví o příjemci svých veršů jako „o hluchém a němém“ k duševní složitosti mluvčího. Oba jsou zaměřeni na intenzivní frustraci, která je sice základem tradiční petrarkovské zápletky, ale oba tuto konvenci překračují znázorněním objektu své lásky jako lhostejného a často neschopného věrnosti, místo aby ho vykreslili jako chladného a cudného. Ale zatímco William Shakespeare je sužován žárlivostí ke svému objektu (k mladíkovi i k černé dámě), tak Mary Wroth zdůrazňuje svou stálost mnohem klidněji. ³³

Například v sonetu 152 Williama Shakespeara zdůrazňuje autor přijímaný klam i nečistotu zrady, a navíc motiv porušeného manželského slibu:

³¹ KASTNEROVÁ, Martina: „Nepostižitelný prostor ženské vůle“: *Poetické svědectví Lady Mary Wroth In: Svět literatury*, 2018, roč. 28. č. 58, s. 38

³² WROTH, Mary. *Pamphilia to Amphilanthus*. s. 35. „Falešná naděje nasytí, přesto ničí a zraňuje. / Co zprvu zrodí její lůno, zas proti přírodě / vede k smrti, plodí, aby zabíjela / a vedla k dalšímu strádání. // Tak činí tyran, který zemi vládne falešně. / Navenek nabízí milost a užitek, / povyšuje ty, již jsou určeni k smrti, / naplněním jejich tužeb k pádu je přivede, // Tak zastíní zlomyslný, ohavný záměr / zabarví zlo přehlídkou dobra tím, / že v krásných představách skryje ho. / Tak naděje zabije srdce a tyran prolíje svou krev. // Neboť naděje klamná vede k pýše / našich přání, jež co stvoří, padnout nechají.“ Přel. Martina Kastnerová In: „Nepostižitelný prostor ženské vůle“: *Poetické svědectví Lady Mary Wroth In: Svět literatury*, 2018, roč. 28. č. 58, s. 37

³³ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 117

Ty víš, že přísaha mé lásky byla lež,
tys ale po dvakrát mně přísahal křivě:
slib lůžka zlomilas – a nový příslib též,
novou zášť přísaháš jak novou lásku dříve.
Proč ti však vyčítám tvou dvojnásobnou faleš,
když já, lhář největší, ti stokrát v hrdlo lhal?
Každá má přísaha jen kupila lež na lež,
svou čest a důvěru jsem v tebe oplakal.
Neboť já přísahal s hlubokou vírou v tebe,
na stálou lásku tvou, na tvoje srdce vlídné,
abych ti světlo dal, oslepil jsem sám sebe,
své oči nutil lhát vzdor pravdě očividné.
Neboť já přísahal na tvoji krásnou tvář –
a proto už jsem já z nás obou větší lhář.³⁴
(Shakespeare, 2017, s. 156)

Mary Wroth tvoří důslednou apologii stálosti citu, která je reakcí na mužské pojetí lásky jako akceptovatelného klamu. Mezi básněmi Williama Shakespeara a Mary Wroth je evidentní dialog neosobního charakteru vedený jen jednou stranou, Mary Wroth tak reaguje na básně Williama Shakespeara. Básně mají stejnou zaujatost tématem stálosti a nevěry v lásce, která je u všech aktérů ztvárněná způsobem, který překračuje zavedená klišé a umožňuje tak potvrzovat biografické narážky.³⁵

William Shakespeare i Mary Wroth pracují ve svých verších i s motivem času a střídajících se ročních období, což není nic netradičního ani převratného, ale tyto verše jsou originální tím, k čemu tyto motivy autoři využívají. William Shakespeare tyto motivy využívá, aby zdůraznil moc verše, který dokáže překonat čas i samotnou smrt, nebo aby naopak zdůraznil pomíjivost života. Wroth tyto motivy využívá společně s metaforami spjatými s motivem času, aby mluvčí básně dokázala stálost své lásky:

The Spring time of my first loving,
Finds yet no winter of removing,
Nor frosts to make my hopes decrease:
But with the Summer still increase.³⁶

³⁴ SHAKESPEARE, William. *Sonety*. Přel. Jan VLADISLAV. Praha:Garamont, 2017, s. 156

³⁵ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 118

³⁶ „Jarní čas mého prvního milování / Nedočkal se ještě své zimy, jež by jej z trůnu sesadila, / Žádný mráz nepřinutil mou naději, aby se ztrácela, / ba s létem její síla znovu vzroste.“ Přeložila Martina Kastnerová In: KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 118

(Wroth, 1977, s. 70 -71)

Dalším tématem, které spojuje Williama Shakespeara a Mary Wroth je vztah duše a těla, rozumu a citu, obzvláště v úmyslech lásky. To, že se zabývají tímto konvenčním tématem, však není nijak překvapivé.³⁷

V poezii Mary Wroth se stává milostné podmanění stimulem k utváření ženské subjektivity a autorství. Milovaný subjekt je odsunut a je nahrazený jako protivník Kupidem. Podle Martiny Kastnerové v tomto ohledu není Mary Wroth ovlivněna pouze svým strýcem Philipem Sidneym, ale i celou řadou ženských autorek, které psaly pod vlivem petrarkovské tradice, přesto však odhalujícím a provokativním způsobem. Vyjádřením vlastních vizí a tužeb nahrazují, nebo alespoň oživují petrarkovské klišé a tématem se stává sebereflexe ženy jako autorky. Zároveň do básnického jazyka zahrnují motivy spojené s tématem pohlaví, nebo je z básnického jazyka naopak vylučují. To vše, aby odstranily a zpochybnilly implicitní genderové předsudky.³⁸

Diskuze o moci lásky a rozumu ve většině případů vykresluje podlehnutí lásce jako důsledek neuposlechnutí zdravého rozumu. Ale v momentě, kdy z rozmluvy rozumu přejdeme do rozmluvy lásky, přestává být toto stávající pojetí platné. To můžeme sledovat i v Shakespearově sonetu 141.:

Po pravdě řečeno, já tebe nemiluji
očima, které zří na tobě tisíc vad:
To srdce miluje, co oči odsuzují,
srdcem tě musím mít navzdory zraku rád.
A můj sluch právě tak netouží po tvém hlase
a můj hmat, ač má rád hrubé doteky,
tak jako chuť i čich, raději vyhýbá se
hostině smyslů, k níž pozvala bys jej ty:
Leč ani všech těch pět mých smyslů neumělo
vytrhnout jediné srdce z tvých pyšných pout,
to srdce bláhové, jež opouští své tělo
a chce ti jako rab u nohou pokleknout!
A jenom jeden zisk mám ze všech těchto béd:
že ta, jež je můj hřích, je též mým trestem hned!³⁹

³⁷ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 118

³⁸ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 120

³⁹ SHAKESPEARE, William. *Sonety*. Přel. Jan VLADISLAV. Praha:Garamont, 2017, s. 145

(Shakespeare, 2017, s. 145)

Mary Wroth rozum v lásce nepovažuje za její protikladnou součást. Podlehnutí lásce znamená do určité míry potvrdit tu nebezpečnou sílu ženské touhy. Je to sice možné, ale velice riskantní a nejisté, v tomto případě je těžké odlišit chtíč a lásku, je to jako se pohybovat na tenké hranici mezi bláznovství a rozumem. A tak popisuje chtíč William Shakespeare ve svém sonetu 129.:⁴⁰

Mrhání ducha v tmách hanebné marnosti,
to je chtíč při činu, a než chtíč uzrá v čin,
zrazuje, zabíjí, chlemstá krev, chystá lsti,
divoký, zvířecí, ukrutný, plný vin,
sotvaže ukojen, odporný jako zlo,
bezhlavě hledaný, a sotva jsi ho měl,
bezhlavě prokletý, jako to vnadidlo,
hozené, abys jej spolkl a zešilel,
šílený, loví-li, a dopadne-li, též,
zuřivý, pokud měl, má, chce mít svoji věc,
rozkoš, když ochutnáš, bolest, když dopiješ,
blahý sen z počátku, pustý mam nakonec!
To všechno každý ví: nikdo však nedovede
nevstoupit do ráje, který v to peklo vede.⁴¹

(Shakespeare, 2017, s. 133)

Naproti tomu Mary Wroth nabízí vykreslení lásky jako zahrnující touhu, ale nabízející klid a bezpečí svou stálostí. Rozum vede lásku svou silou a láska se tak stává součástí rozumu:

Love, and Reason once att warr
Jove camedowne to end the jarr,
Cupid said love must have place
Reason that itt was his grace.

Jove then brought itt to this end:
Reason should on love attend
Love takes reason for his guid
Reason can nott from live slide.

⁴⁰ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 120

⁴¹ SHAKESPEARE, William. *Sonety*. Přel. Jan Vladislav. Praha:Garamont, 2017, s. 133

This agreed, they pleasd did part
Reason ruling Cupids dart
Soe as sure love can nott miss
Since that reason ruler is.⁴²

(Wroth, 1983, s. 212-213)

Stavět mužské a ženské chápání vztahu citu a rozumu do opozice by bylo příliš zjednodušující, protože mezi nimi lze najít analogie. Interpretace Williama Herberta, Philipa Sidneyho i Williama Shakespeara je oproti Mary Wroth více tvořená strachem z iracionality lásky. Mary Wroth zatím trvá na přijetí lásky i s jistou dávkou iracionality, která podle ní může být výhodou nevylučující stabilitu a klid.⁴³

4.3 Philip Sidney

Sir Philip Sidney byl nejenom strýcem lady Mary Wroth, ale byl také ztělesněním pravého renesančního kavalíra. Mimo to stál jako tvůrce u zrodu novodobé anglické poezie, anglického románu a anglické kritiky.⁴⁴

Sidney se narodil v Penshurst Place v Kentu, které lze ještě dnes, 450 let po Sidneyově narození, navštívit. Studoval Oxford a pak cestoval jako dvořan, voják a diplomat. Patřil k nejvíce vyznamenávaným státním zaměstnancům a byl oblíbencem na dvoře královny Alžběty, dokud změna jeho náboženského názoru nevyústila v roce 1580 v jeho dočasné vyloučení z královského kruhu. Během své literární kariéry psal nejen poezii, ale i velmi důležitý kritický text v angličtině – *Obranu poezie*. Asi ve stejnou dobu, Sidney napsal slavný pastorální román, který mísí prózu a poezii – *The Countess of Pembroke's Arcadia*.⁴⁵

Philip Sidney je také autorem cyklu sonetů a několika písní s názvem *Astrolfel a Stella*, vydaným v roce 1591. Stejně jako později Mary Wroth i jeho inspirovala k jeho poezii marná lásky snaha. Nejenže se Sidney v jednotlivých básních odvolává na vlastní

⁴² „Láska s Rozumem kdys měli svár, / Zeus na zem sestoupil ukončit tento spor. / Kupid řekl, že lásky je to dílo, / Rozum zas, že to jeho půvab byl. // Zeus rozuzlil to tak: / Rozum by měl být v lásce přítomen, / Lásku zas má rozum vést, / Rozum se z žití vytrádit nemůže. // Tak shodli se, každý byl potěšen, / Rozum vládne, Kupid svůj šíp posílá / Tak jistě, že Láska minout nemůže, / Neboť jeho směr rozum vede.“ Přel. Martina Kastnerová In: KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 123

⁴³ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 124

⁴⁴ BEJBLÍK, Alois. Doslov, in: SIDNEY, Philip, *Astrolfel a Stella*, Praha: Odeon, 1987, s. 147

⁴⁵ HARMON, William, ed. “SIR PHILIP SIDNEY (1554–1586).” In: *Classic Writings on Poetry*, Columbia University Press, NEW YORK, 2003, s. 115

autobiografické zkušenosti, on dokonce sám sebe ztotožňuje s Astrofelem a svoji vyvolenou lady Penelope Rich se Stellou. V dalším díle, konkrétně v *Obraně poezie*, uvedl, že milostným vztahům vzdal hold skrze inkoust v momentě, kdy ho přemohly city. Jeho sonety tedy můžeme chápat jako plody jeho citu.⁴⁶

V *Obraně poezie*, také uvedl tři hlavní chyby, kterých se dopouštějí jeho současníci: hledají bezvýznamné pseudoklasické dekorace, příliš se spoléhají na aliteraci a příliš otrocky napodobují Petrarku. Tyto chyby pak Sidney popsal v sonetu XV v *Astrofel a Stella*.⁴⁷

Vy, pro něž stružky perlivé jsou svaté,
zdobící strmésvahy Parnasu,
jichž pestré květy v skalním útesu
do básní jako v herbář ukládáte,

vy, co jak slovníkář si počínáte,
řadíce rýmy v ryčném halasu
a v Petrarkově zhaslém ohlasu
starý žal k novým vzdechům nadouváte,

na špatné cestě jste; chybí vám cit,
jejž dokáže berle nahradit,
a krádeže čas odhalí, toť jisté.

Chcete-li lásku s verši spojovat
a slávu z plných prsů Slávy sát,
pohled'te na Stellu – a potom pište.⁴⁸

(Sidney, 1987, s. 21)

Alois Bejblík v předmluvě k českému vydání *Astrofela a Stelly* zmiňuje, že renesanční estetika potírala kritérium původnosti a nahrazovala je pojmem pravdivosti, přičemž považovala příběh vyprávěný podruhé za pravdivější, než příběh, který byl vyprávěn poprvé, a témata a způsoby vyjadřování již užitá a osvědčená věrohodnější než ty původní obrazy podložené zážitkem.⁴⁹

⁴⁶ BEJBLÍK, Alois. Doslov, in SIDNEY, Philip, *Astrofel a Stella*, Praha: Odeon, 1987, s. 157

⁴⁷ SPENCER, Theodore. "The Poetry of Sir Philip Sidney." *ELH*, vol. 12, no. 4, 1945, s. 252

⁴⁸ SIDNEY, Philip. *Astrofel a Stella*. Přel. Alois BEJBLÍK, Praha: Odeon, 1987, s. 21

⁴⁹ BEJBLÍK, Alois. Doslov, in SIDNEY, Philip, *Astrofel a Stella*, Praha: Odeon, 1987, s. 158

Takto psanou poezii Philip Sidney kritizoval ve své *Obraně poezie*. Autorům takových veršů vytýkal chlad, násilné vyjadřovací způsoby, strojenost, ale i popírání básnické přirozenosti a samozřejmosti. To však neznamená, že by Sidney při psaní své poezie ignoroval tradici milostné poezie. I on čerpal témata z jiných autorů, jako například z Ovidia, Vergilia, Horatia, Petrarky, Sannazara, z Montemayora, ale i z domácí tradice *Písní a sonetů*. Podobně jako Shakespeare, Lope de Vega, Molière nebo renesanční romanopisci přebírali vědomě i nevědomě výrazové prostředky svých předchůdců. V této tradici vybudoval i Sidney celý dramatický proces milostného vztahu uvnitř cyklu básní, jak to v tomto druhu literatury dělali už Dante nebo Petrarca.⁵⁰

Pro Sidneyho úspěch jako básníka, byla důležitá jeho schopnost vyjádřit se v nejběžnějších a každodenních slovech, která jsou zbavene všech zbytečných příkras:

„Blázne, řekla moje Múza, podívej se do svého srdce a piš.“⁵¹

Cyklus *Astrofel a Stella* měl neuvěřitelný ohlas. Současníci považovali Philipa Sidneyho za anglického Petrarku, tedy za básníka, který měl pro vývoj anglické poezie stejný význam, jako měl Petrarca pro vývoj té italské.⁵²

V Petrarkových sonetech dramatická linka milostných básní začínala sice pozemskou láskou, ale postupně se proměňovala v lásku nebeskou a končila dokonce hymnou na Pannu Marii. Petrarca v tom napodobil Dantovo dílo *Vita Nuova*, až na to, že pro Danta v sobě láska k Bohu zahrnovala i lásku k Beatricii. Tento vzorec pak napodobovala většina renesančních neoplatónsky naladěných autorů sonetů. Ale pro Sidneyho, který byl představitelem protestantské větve evropského myšlení, byla taková dramatická linka nepřijatelná. Pozemská láska pro něj nemohla být žebříkem, po kterém se stoupá k transcendentnu (stejně jako to bylo nemožné pro Mary Wroth), musel by se totiž zříct světské lásky. Sidneyho milostné vzplanutí bylo zcela světské a básník se nedovedl spokojit s pouhým slibem nebeského blaha. Snažil se svést svou milovanou, a když neuspěl, nebude duchovně zatracen, protože nepřekročil morálku cti, ale zůstane zatracen lidsky, protože bude žít bez lásky v pekle noci.⁵³

⁵⁰ BEJBLÍK, Alois. Doslov, in: SIDNEY, Philip, *Astrofel a Stella*, Praha: Odeon, 1987, s. 160

⁵¹ „Fool, said my Muse to me, look in thy heart and write.“ SPENCER, Theodore. “The Poetry of Sir Philip Sidney.” *ELH*, vol. 12, no. 4, 1945, s. 255

⁵² BEJBLÍK, Alois. Doslov, in: SIDNEY, Philip, *Astrofel a Stella*, Praha: Odeon, 1987, s. 156

⁵³ BEJBLÍK, Alois. Doslov, in: SIDNEY, Philip, *Astrofel a Stella*, Praha: Odeon, 1987, s. 161

Podobnost mezi Mary Wroth a Philipem Sidneyem je nejenom v tom, že se oba ve své poezii věnovali spíše světské lásce, ale i v literárních žánrech, kterými se zabývali. Oba psali lyrickou prózu (Sidney napsal *The Countess of Pembroke's Arcadia* a Mary Wroth napsala *The Countess of Montgomery's Urania*), dále se oba věnovali pastorální literatuře, kam bychom zařadili Sidneyho *Arcadii* a *Love's Victory* od Mary Wroth. V neposlední řadě musíme připomenout, že oba napsali cyklus sonetů (Sidney *Astrophel and Stella* a Wroth *Pamphilia to Amphilanthus*).

Nebyly to však jen žánry, ve kterých se jejich tvorba podobala, ale také témata, která si volili. Oba například používají ve svých sonetech metaforu poddanství, při popisu milostného vztahu:⁵⁴

Blesk ani střela očí nezranily
mé srdce, jež teď navždy krvácí.
Postupem času její přednosti
si celé moje bytí podrobily.

Když jsem ji spatřil, zjev ten byl mi milý,
však nezjevil se ještě z lásky k ní,
když jsem však vzplál, prý slibem poddanství
musí se spoutat všechny moje síly.

Teď i stín svobody je ztracený
a jako otrok, jemuž velí tyran,
za krásné pokládám poddanské dny.

Teď jen trosky vtipu sbírám,
abych moh uvěřit, že pekel kraj,
který si maluju, je vlastně ráj.⁵⁵

(Sidney, 1987, s. 8)

Sidney těží z této metafory spíše konzervativně, Wroth ukazuje poddanství v lásce, jako mnohem komplikovanější:

Hee vowes nothing but false matter,

⁵⁴ KASTNEROVÁ, Martina. Svět literatury: Časopis pro novodobé literatury, 2018, 58, 29-60
„Nepostižitelný prostor ženské vůle“: poetické svědectví Lady Mary Wroth, s. 39

⁵⁵ SIDNEY, Philip. *Astrophel a Stella*. Přel. Alois BEJBLÍK, Praha: Odeon, 1987, s. 8

And to cousen you hee'l flatter:
Let him gain the hand, hee'l leave you.
And still glory to deceive you.
Hee will triumph in your wailing,
And yet cause be of your failing;
These his vertues are, and slighter
Are his guifts: his favours lighter. ⁵⁶

(Wroth, 1977, s. 71)

⁵⁶ WROTH, Mary. *Pamphilia to Amphilanthus*, s. 71 „Nepřisáhá nic než faleš, / lichotí, aby získal své: / podej mu ruku a opustí tě, / stále vítězný ve svém klamu. // Bude triumfovat, zatímco naříkáš, / a vést tě k tvým selháním: / to jeho jsou schopnosti; přehlížení / je jeho talent; jeho náklonost nestálá. “ Přeložila Martina Kastnerová In. *Svět literatury: Časopis pro novodobé literatury*, 2018, 58, 29-60 „*Nepostižitelný prostor ženské vůle*“: *Poetické svědectví Lady Mary Wroth In: Svět literatury*, 2018, roč. 28. č. 58, s. 39

5 The Countess of Montgomery's Urania

Urania je delší próza s vloženými veršovanými pasážemi, kterou lze označit jako romanci, jak to činí např. Martina Kastnerová, připomíná pastorální román s prvky rytířského románu.⁵⁷ Poprvé byla publikována v roce 1621. Zároveň je to také první známé dílo tohoto druhu, publikované anglickou autorkou. Hlavním tématem je stálá láska žen a nestálost mužů. Významnou linií je komplikovaný vztah milenců Pamphilie a Amphilantha – nejvěrnější dámy a nejstatečnějšího rytíře. Spletitá dějová linie je obohacena o vložené sonety. Dodatek *Uranie* pak tvoří sbírka sonetů nazvaná *Pamphilia to Amphilanthus*. Mary Wroth se ve svém díle věnuje stálosti jako stěžejnímu tématu. Stálá láska je v díle o to důležitější, že vyvrací standardní obraz ženy jako nemoudré a ovládané svým chťičem a tedy i nevěrné. Žena je v jejích dílech vyobrazena jako stálá a klidná, ale není pouhou figurkou bez života, její volba stálé lásky (i když nenaplněné), je bolestivá právě proto, že touží po naplnění této lásky (a to i tělesné). Mary Wroth tak tímto odpovídá na mužské černobílé chápání ženy, která je buď ctnostná a nedotčená nebo naopak nebezpečná a ovládaná svým chťičem, přičemž v obou případech postrádá vlastní racionální vůli. Mary Wroth pak ukazuje ženu jako někoho, kdo touhu dobře zná, ale chápe ji jako přirozenou součást lásky. Takováto ženská touha pak nikoho neohrožuje a není třeba se jí bát, ale naopak taková touha uklidňuje svou stabilitou a stálostí. A k této touze Wroth staví jako protiklad mužskou sobeckou touhu, která je naplněna falší a nestálostí.⁵⁸

Milostný námět je základem rozkvěteného děje s nepřímými odkazy na současníky Mary Wroth a mnoha symbolickými rekvizitami. Odehrává se v pastýřských chýších, na cestách po souši i mořích a na dvorech králů a rytířů, fiktivních i skutečných říší. Vydaná I. část je rozčleněna na 64 oddílů. V rukopise zůstala nedokončená II. část, která naznačuje autorčiny další úmysly s dějem a postavami.

The Countess of Montgomery's Urania je románem se spoustou hlavních postav, jejichž osudy se neustále prolínají. Příběh začíná u Uranie, která se právě dozvěděla, že pastýři, které celý svůj život považovala za své rodiče, a kteří ji vychovali, ve skutečnosti jejími rodiči nejsou. Urania je tak zmatená, a začne pátrat po svém skutečném osudu. Na své cestě potkává Perissea, který jí vypráví svůj tragický příběh o tom, jak se zamiloval do

⁵⁷ V anglické literární teorii se u historického vývoje románu setkáváme s rozlišením termínu „romance“ a „novel“. Právě „romance“ označuje nekutečnostní, romaneskní podobu prózy a týká se i starých podob románu. K tomu a k historickým typům románu srv. např. Hodrová, Daniela: Hledání románu. Kapitoly z historie a typologie žánru, Československý spisovatel, Praha 1989, s. 6–9

⁵⁸ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 106

vdané ženy Limeny, jejíž manžel ji nakonec ze žárlivosti zabil (později se dovíme, že její smrt pouze fingoval a dokonce milencům na svém smrtelném loži požehná). Urania přemluví Perissea, aby se vydal za pomstou, a Urania pokračuje ve své cestě. Na té ji před vlkem zachrání Steriamus a Selarinus (princové Albánie), vezmou ji sebou do své jeskyně, kde se setkává i s jejich otcem (králem Albánie v exilu) a jejich sestrou. Do této jeskyně přichází Parselius, který hledá ztracenou princeznu (sestru prince Amphilantha). Parselius si myslí, že Urania je ona ztracená princezna, kterou hledá (a ona opravdu je). Vydávají se na cestu do Itálie i s dětmi krále Albánie, Parselius slibuje, že dosadí nejstaršího z nich na albánský trůn. Na jejich cestě se do sebe Urania a Parselius zamilují. Parselius chce navrátit Uranii jejím rodičům a bratrovi. Na jejich loď zaútočí piráti, pirátský kapitán Sandrigal si splete Uranii s Antissií, dívkou, kterou měl dopravit k jejímu budoucímu manželovi Leandrovi, ale selhal a ona se dostala k otrokářům. Dozvídají se, že Antissii zachránil Amphilanthus (bratr Uranie). Piráti jsou poraženi a skupina pokračuje ve své cestě, ale strašlivá bouře změnila trasu lodi, směrem na Kypr, kde ztroskotají. Vydávají se na průzkum ostrova. Na ostrově se nachází Trůn lásky, střežený Věžemi Touhy, Lásky, a Stálosti – navržených jako zkouška pro milence. Muži (Parselius, Leandrus, Steriamus, Selarinus) se napijí z řeky, jejíž voda podněcuje jejich touhu po dobrodružství. Ženy (Urania, Selarina) zůstanou uvězněné ve věži Touhy a Lásky, osvobozeny budou, jen když se spojí nejstatečnější rytíř a nejvěrnější dáma a společně otevrou třetí věž – Stálosti. Alimarkus, který tu vodu nepil, vede zmateného Parselia, Steriamu, a Selarina k malé rybářské lodi. Zachrání téměř utopeného Leandra, který se sám vrhl do vody kvůli své lásce k Antissii. Loď je doveze do země Morea. Tam cestuje i Antissia s Amphilanthem, ale také se tam nachází Pamphilia. Antissia i Pamphilia milují Amphilantha. On je však ve své lásce velmi nestálý a Pamphilia je z toho velmi nešťastná. Svůj smutek pak utápí v psaní poezie:

Heart drops distilling like a new cut-vine

Weep for the pains that do my soul oppress,

Eyes do no less

For if you weep not, be not mine,

Silly woes that cannot twine

An equal grief in such excess.

You first in sorrow did begin the act,

You saw and were the instruments of woe,
To let me know,
That pating would procure the fact
Wherewith young hopes in bud are wracked,
Yet dearer eyes the rock must show.

Which never weep, but killingly disclose
Plagues, famine, murder in the fullest store,
But threaten more.

This knowledge cloys my breast with woes
T'avoid offence my heart still chose
Yet failed, and pity doth implore.⁵⁹

(Wroth, 2016, str. 62)

Báseň končící „T'avoid offence my heart still chose, Yet failed, and pity doth implore.“ jasně vystihuje Pamphiliiny pocity, její srdce si vybralo nestálého muže a ona tím teď jen trpí. Její láska ji nepřináší mnoho radosti, spíše trápení, ona však stále Amphilantha miluje.

V této fázi příběhu je Urania spolu s dalšími dámami stále uvězněná. Parselius, její milý, se mezitím oženil s jinou. Parselius je ale i jako ženatý muž nestálý ve své lásce, a přesto, že se oženil s Dalineou touží po Uranii.

Aby osvobodili uvězněné dámy, vydávají se Pamphilia a Amphilanthus zlomit kouzlo věží. Dokážou, že je Pamphilia nejvěrnější dámou a Amphilanthus že je nejstatečnějším rytířem, a dámy osvobodí. Mezitím ale Antissia věří, že ji Amphilanthus miluje. Skupina se vydává za Melisseou, aby jim vyložila budoucnost. Pamphilií předpoví ještě spoustu trápení s její láskou. Uranii prozradí, že je skutečně princeznou a sestrou Amphilantha a také jí předpoví jiného muže. Amphilanthovi dá úkol. Svou sestru Uranii musí shodit ze skály do moře, aby mohla být znovu šťastná. Ostatním předpovídá šťastné dny. Společnost se poté vydá do Morey, ale Amphilanthus již brzy odcestuje s Uranii na St. Maure, aby tam vykonal to, co mu bylo uloženo od Melissey. Uranii opravdu z útesu shodí, za ní skáče Parselius a tak jsou vyléčeni z lásky jeden ke druhému. Tímto způsobem

⁵⁹ WROTH, Mary. *The Countess of Montgomery's Urania*, Arizona: Ctr For Medieval & Renaissance Studies, 2016, s. 62

je vyléčen i Steriamus, ze své nešťastné lásky k Pamphilií. Později se Steriamus stává oním druhým mužem v životě Uranie. Poté se vydávají do Neapole, vrátit Uranii k jejím rodičům.

Zajímavým spojením s Čechami je, že Amphilanthův nejvěrnější přítel Ollorandus, se po smrti svého otce stává českým králem.⁶⁰ I Ollorandus je zamilovaný do vdané ženy, královny Maďarska. Jejího manžela smrtelně zraní v souboji Amphilanthus a Ollorandus se pak (po době vyhrazené pro truchlení) může beztrestně dvořit své Melisandě. Když je pak Amphilanthus zvolen císařem Sv. říše římské, a má být korunován v Praze, Ollorandus vládne místo něj, dokud se Amphilanthovi nepodaří osvobodit Pamphilií z Divadla klamu, kam se dostala po ztroskotání lodi, na které cestovala (proti svému nejlepšímu úsudku) se svými společníci.

Přes veškerá dobrodružství a příkoří, kterým museli čelit a to hlavně co se týče nestálosti Amphilantha, končí dílo jejich opětovným shledáním, kdy si padnou do náruče.

Druhá část *The Countess of Montgomery's Urania* je pak hlavně vyprávěním o dětech postav, se kterými jsme se setkali v prvním díle. Celý děj se vlastně točí okolo hledání ztracených princů a princezen (potomků hrdinů z prvního dílu). Ale ani druhá část nevynechává Pamphilií a Amphilantha, ti řeší tentokrát Amphilanthovu žárlivost vůči Rodomandrovi, králi Tartárie, který Pamphilií nabízí pomoc proti vládci Persie, který ohrožuje její království. Amphilanthus tak Pamphilií nabídne manželství *da praesenti*, které je sice právně závazné, ale není vždy uplatňované a není posvěceno kostelem. Takže ani v tuto chvíli, kdy se Amphilanthus obává, že o Pamphilií přijde, jí nenabídne svou neomezenou stálost v jeho lásce. Následuje jejich další odloučení, kdy oba zažívají různá dobrodružství a ani jeden si není jistý láskou toho druhého. Amphilanthus je pak lstí donucen k manželství s princeznou Slavonií z Candie. Se sňatkem souhlasil, protože mu jeho vychovatel z mládí lhal o tom, že je Pamphilia zasnoubena s králem Tartárie. Amphilanthus se tak ožení, ale ihned po svatbě pošle svou nevěstu zpět k jejímu otci, aniž by manželství naplnil. Pamphilia nakonec neochotně souhlasí, že se provdá za Rodomandra. Na její svatbě je přítomen i Amphilanthus, dokonce je jedním z nevěstinych rytířů. Po svatbě musí Rodomandro odcestovat, Pamphilia zůstává, je velmi nešťastná a pláče. Amphilanthus tak pozná, že ho Pamphilia stále miluje a slibává jí její slzy z obličeje.

⁶⁰ WROTH, Mary. *The Countess of Montgomery's Urania*, str. 111

Klíčová a často interpretovaná scéna, kterou lze závěrem připomenout, je zhruba v polovině příběhu, kdy se Pamphilia připojuje ke skupině dam – titulní Uranii, Philistelle a Sellarině.⁶¹ Společně pak plují po moři, ale ztroskotají na Kypru. Po ztroskotání najdou budovu podobnou divadlu, získají od ní klíč a usednou spolu do mramorových křesel. Poté spatří obrazy svých milých, kteří se na ně usmívají. To vše je ale jen kouzlo, které je v tomto divadle uvězní. Jak už bylo řečeno, toto divadlo by se dalo chápat i jako metafora pro klam v lásce, který je významným tématem Mary Wroth.⁶²

Zakleté dámy budou osvobozeny, jen pokud první část kletby zlomí muž, který je nejvíce milující a nejvíce milovaný a pokud druhou část kletby zlomí jen ta nejmilejší nejspravedlivější bytost. Amphilanthus zlomí první část kletby jako nejvíce milovaný a nejvíce milující muž, druhou část kletby pak zlomí Veralinda – krásná pastýřka.

Jak ukazuje dějová linie *Uranie*, tak cesta ke stálé lásce je dlouhá a plná zkoušek. Jen ten, kdo zlomí kouzlo věže touhy a lásky může získat trůn lásky a vstoupit do věže stálosti. V první věži trpí milenci svou trýznivou touhou, ve druhé pak trpí svými falešnými vášněmi, což jsou žárlivost, beznaděj a strach. Jen ti nejlepší dámy a pánové zlomí kouzlo a osvobodí uvězněné milence z prvních dvou věží, pak teprve můžou vkročit do třetí věže. Do této věže ale vstupují příznačně pouze ženy, zatímco muži jsou rozptýleni pitím magické vody. A na stálou lásku číhají ještě další zlá kouzla v podobě „zakletého divadla“ a „pekla klamu“.⁶³

Podle Corinne Abate píše Mary Wroth postavu Pamphilie jako projekci autorky ženského románu, stejně jako Pamphilia popisuje strom jako projekci jejího vlastního těla. Mary Wroth tedy znovu definuje ženu/autorku prostřednictvím vztahu mezi postavou v textu a jejím autorem v momentě, kdy Pamphilia přenáší svou bolest do těla stromu – vytesá svůj žal do jeho kmene.⁶⁴

Beare part with me most straight and pleasant Tree,

And imitate the Torments of my smart

Which cruell Love doth send into my heart,

Keepe in thy skin this testament of me:

⁶¹ WROTH, Mary, *The Countess of Montgomery's Urania*, s. 125

⁶² KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 64

⁶³ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 110

⁶⁴ ABATE, Corinne S. *Privacy, Domesticity, and Women in Early Modern England*, s 57

Which Love ingraven hath with miserie,
Cutting with grieffe the unresisting part,
Which would with pleasure soone have learnd loves art
But wounds still cureless, must my rulers bee.⁶⁵

(Wroth, 2011, s. 149)

Další ústřední postavou je Amphilanthus, Pamphiliin nestálý milý. Mary Wroth přisuzovala Amphilanthovi řadu charakteristik, které mohou pomoci při možné identifikaci reálného předobrazu této postavy. Jedna z nejdůležitějších indicií je, jak uvádí Paul Salzmann, že spojení mezi těmito dvěma postavami *Uranie* bylo mimomanželské, a proto bylo také přísně tajné – Pamphilia v textu lituje, že musí skrývat svou vášeň. Druhá nejdůležitější indicie je, že Pamphilia a Amphilanthus jsou bratranec a sestřenice. Z potencionálních kandidátů, o nichž se v životě Mary Wroth diskutovalo, tak odpovídá těmto narážkám pouze William Herbert. Mary Wroth dokonce v druhé části *Uranie* píše o básni, kterou napsal Amphilanthus – „*Had I loved butt att that rate.*“ To může být pouhá náhoda, ale také to může být důkaz o tom, že Mary Wroth začlenila tuto báseň do své fikce jako poctu hraběti z Pembroke. Na rozdíl od *Astrofela a Stelly* Philipa Sidneyho, jehož sonety obsahují výslovný odkaz na lady Rich, básně Mary Wroth poskytují mnohem méně přímých osobních narážek.⁶⁶

Vedle příběhu Pamphilie také různé další příběhy z *Uranie* naznačují autobiografický obsah. Například Bellamira vypráví, jak byla oddělena od své dětské lásky a neochotně se vdala za Treboria (Robert Wroth?). Později Pamphilia sama vypráví příběh Lindamiry (Lady Mary?), dcery Bersidora (Robert Sidney?). Lindamira byla nešťastně vdaná a zavržená dvorem a její situace inspirovala Pamphiliu k tomu, aby složila sonet. Mary Lamb identifikovala nejméně třináct ženských postav kromě Pamphilie, které jsou krutě opuštěny, přinejmenším na nějakou dobu, lidmi které milují. Tyto příběhy se znovu a znovu vrací k podobnému vzoru – mladá žena, milovaná mužem, se kterým vyrůstala a

⁶⁵ „Majestátní, vlídný strome, nes se mnou /část mého utrpení, / jež krutá láska mi do srdce zasela, / uchovej ve svých vráskách mé svědectví, / jež láska vyryla svým trápením, / žal zvránil nechráněnou část, / jež radostně se brzy vzdělá v lásky umění, / avšak rány, jež vyléčit nelze, mi stále vládnu.“ Přel. Martina Kastnerová. In: *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 128

⁶⁶ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 48

její rodina ji nutí k tomu, aby se provdala za někoho jiného, se svým manželem si nerozumí a tak zůstává věrná své první lásce, ale ta ji opouští.⁶⁷

Bezpočetné postavy v *Uranii* cestují, vdávají se, vládnou nad zděděným územím, obhájí své země a panovníky a zapojují se do řady nezávislých a komunálních aktivit. *Uranie* je bohatý text s desítkami postav, které pokrývají spoustu zemí. Kromě prezentování těchto nesčetných dobrodružství vypráví příběh také celou řadu intelektuálních otázek, nadpřirozené jevy se zde přijímají s klidem a vyrovnaností. Když se postavy setkávají s postavami nebo událostmi z této nadpřirozené sféry, reagují bez překvapení nebo zbytečných obav, vyřeší jakoukoli situaci a pokračují dál. Přestože některá z těchto setkání trvají po značnou dobu a často zahrnují situace měnící život, vyprávění tyto epizody nezajímá jinak než ty, které se zaměřují na častější lidské zkušenosti. Tato všednost okultismu pomáhá maskovat jeden z pozoruhodných aspektů nadpřirozeného prostředí *Uranie*.⁶⁸

V tomto vyprávění, kde je očekáváno, že ženská moc je omezená, poskytují tedy ženám jistou kontrolu nad jejich mužskými společníky kouzla a magické děje. Výsledkem je, že ženy v *Uranii* často mění životy svých mužských druhů. Tyto ženy obecně nemají z těchto aktivit osobní prospěch, nicméně vytvářejí prostředí, kde ženy mohou vyvíjet značný vliv. Nejvýznamnějšími ženami působícími v rámci nadpřirozených parametrů jsou vědma Melissea a rozmanití příbuzní a duchové, kteří s ní pracují. V tištěném textu i v rukopisu tato skupina žen řídí a chrání nesčetné členy centrálních rodin *Uranie*. Ačkoli mnoho žen v *Uranii* obdrží pomoc a ochranu od Melissey, její pomoc mužům je zvláště pozoruhodná, protože vyžaduje, aby řada silných a prominentních mužů umístila svůj život a víru do rukou žen.⁶⁹

Jak uvádí Corinne Abate, Melissea se nachází v centru této „konfederace žen“, která disponuje magickou mocí. Naštěstí pro všechny zúčastněné se tato skupina chová ve prospěch Pamphilie, Amphilantha a jejich družiny. Nic v textu nenaznačuje, že někdy využívá své magické schopnosti se zlým úmyslem a hlavní postavy velmi profitují z jejich opakovaných zásahů do jejich záležitostí a její nabídky pomoci přijímají bez váhání. Tento vzorec je zřejmý již na začátku díla, kdy Melissea slavně instruuje Amphilantha, aby hodil

⁶⁷ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 135. K odkazům literárních postav *Uranie* na autorčiny současníky srv. také KASTNEROVÁ, Martina, s. 93-94

⁶⁸ ABATE, Corinne S. *Privacy, Domesticity, and Women in Early Modern England*, s. 151

⁶⁹ ABATE, Corinne S. *Privacy, Domesticity, and Women in Early Modern England*. s. 151

svou sestru Uranii do moře, aby ji očistil od lásky k Pamphiliinu bratru Parseliovi. Když Melissea trvá na tom, že skok do vody zachrání tyto smutné milence, nikdo se nezastaví. Ačkoli Melissea často jedná ve prospěch ženských postav, tak nabízí své rady i jejich mužských příbuzným či milencům. Ať už jsou ale motivy jakékoli, mají tyto činy vliv na mužské záležitosti.⁷⁰

Urania je protkána různými příběhy o odlišném chápání lásky a stálosti. Pamphilia si zvolila stálou lásku k nestálému Amphilanthovi, Urania se rozhodla pro přizpůsobení se okolnostem a vyměnila jednu lásku za druhou – když ji opustí její milovaný Parselius, Pamphiliin bratr, najde novou lásku v Steriamovi. Nestálý Amphilanthus miluje Antissii, pak Musalinu, Lucenii, aby se pak nakonec vrátil k Pamphilii, se kterou se později i zasnoubí (přesněji řečeno ji nabídne manželství *da praesenti*) ale ze svatby sejde, protože je pomocí intrik vmanipulován do sňatku s cizí princeznou. Nicméně v textu je mnoho opuštěných žen a domluvených sňatků, přičemž vzorec je stále stejný (mladá žena, milující muže, se kterým vyrostla, si bere jiného, přesto zůstává věrná první lásce). Tento vzorec, který se navíc neustále opakuje, jistě naznačuje, že by se mělo jednat o zkušenost samotné Mary Wroth, ale její příběhy nikdy nejsou identické a proto zůstává identifikace těchto životopisných odkazů problematická.⁷¹

Stálost lásky není jedinou svobodnou volbou žen v *Uranii*. Svobodnou volbou se stává i jejich žal. Ztvárnění, prezentace a sdílení tohoto žalu je prostředkem k sebeutváření. Ústředními motivy pak jsou nepřítomný milenec, volba truchlit, životní volba stálé lásky, která nemůže být naplněna. Psaní a sdílení je pak způsob jak myšlenky a žal učinit snesitelnými, skrze toto znovuprožití v tvorbě.⁷²

Volání po jiném osudu, a naříkání nad zlomeným srdcem, vyjadřuje i Lindamira v souboru sedmi sonetů o zklamání zradou a nestálostí lásky. Lindamira se po vyhnání od dvora, kvůli příliš zřejmým citům k milenci, musela vrátit k manželovi a nyní je pro ni vše pryč. Lindamiřiny verše recituje autorčino alter ego Pamphilia:

A surgeon I would ask, but is too late,
To stay the bleeding wound of my hurt heart:
The root is touched, and the last drops depart

⁷⁰ ABATE, Corinne S. *Privacy, Domesticity, and Women in Early Modern England*, s. 163

⁷¹ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 126

⁷² KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 127

As weeping for succeeding other's fate.⁷³

(Wroth, 2011, s. 164)

Jak připomíná Martina Kastnerová, toto zastírání vlastních pocitů je pro postavy Mary Wroth charakteristické a zřejmě i záměrné. Když Lindamira (prostřednictvím Pamphilie) vypráví, jak byla žárlivou královnou vyhnána od dvora, protože dávala příliš najevo lásku ke svému milenci a musela se vrátit k žárlivému manželovi, je z jejích slov silně zřetelné zklamání zradou a nestálostí lásky. Po tomto příběhu podezírají ostatní postavy Pamphiliu, že vyprávěla svůj vlastní příběh schovaný za příběh Lindamiry. A zřejmě nikoli ne bezdůvodně.⁷⁴

Lindamira v *Uranii* popisuje své pochybnosti o sobě samé, které ji dovedly k žárlivosti, která je jednou ze zkoušek na cestě k trůnu lásky a na cestě ke stálé lásce musí být překonána.⁷⁵

But doubt myself lest I less worthy am,
Or that it was but flashes, no true flame,
Dazzled my eyes, and so my humor fed.

If this be jealousy, then do I yield,
And do confess I thus go armed to field,
For by such jealousy my love is led.⁷⁶

(Wroth, 2011, s. 165 – 166)

Existují ovšem některá místa, ve kterých můžeme odhalit snahu o cestu z ničivé a pesimistické spleti, která je obvyklou pozicí Pamphilie v *Uranii*. Jeden prostor se otevírá v její touze po soukromí. Když je Pamphilia sama (jak jen to zahrady obehnané zdí a všudypřítomné služebnictvo dovolí), dává prostor svým myšlenkám. Podobně jako fantazie Mary Wroth se i ty Pamphiliiny točí kolem touhy, psaní, sexuality a jazyka. V *Uranii*

⁷³ WROTH, Mary. *The Countess of Montgomery's Urania*, s. 164. „Zavolala bych si doktora, ale je příliš pozdě / zastavit krvácející ránu, mého zraněného srdce: / kořeny jsou vyrvány a slzy vyplakány, / jak pláčeme za jiný osud.“ Přel. D. Kovalová.

⁷⁴ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 92-3.

⁷⁵ KASTNEROVÁ, Martina. „Nepostižitelný prostor ženské vůle“: poetické svědectví Lady Mary Wroth, In. *Svět literatury: Časopis pro novodobé literatury*, 2018, 58, 29-60, s. 41.

⁷⁶ WROTH, Mary. *The Countess of Montgomery's Urania*, s. 165 -166. „Ale pochybuju o sobě, abych nebyla ještě méně hodna, / Nebo že to byly jen záblesky, žádný skutečný plamen, / Oslnil mé oči, a tím se můj humor živil. / Pokud to je žárlivost, pak se vzdávám, / A přiznávám, že jdu vyzbrojena do boje, / Protože takovou žárlivostí je vedena moje láska. //“ Přel. D. Kovalová.

můžeme číst několikanásobnou projekci vědomé autobiografie, fantazie naplněných přání a hlubších požadavků, kulturně produkovaných na fantaskní krajinu.⁷⁷

V *Uranii* je mnoho scén vyprávění příběhů, které si často vyměňují ženy a ve kterých jsou ženy v popředí a sdílení příběhů slouží jako forma emocionální výchovy a útěchy. Poezie často funguje jako útěcha v nešťastné lásce. Postavy si vyměňují básně, vyprávějí si příběhy, přičemž některé jsou z jejich vlastního života, některé jsou vymyšlené a některé obojí. Básně a příběhy tak vyrůstají z podněcování žen, přivlastňují si mužskou melancholii jako stav intelektuální tvořivosti a odvolávají se na klasické a renesanční tradice stoicismu. Někdy mučené ženské tělo funguje jako text, připomínající středověké modely ženské svátosti a kombinující je se ženským hlasem, aby ověřilo ctnost a sobectví.⁷⁸

Ženské postavy jsou v díle „duše proměněné v truchlení“, alespoň jak tvrdí Elizabeth Hodgson. Jejich sonety jsou stále ničeny – spalovány, trhány, nebo skrývány. Přičemž jejich hmatatelná existence je klíčovým prvkem jejich přítomnosti v textu, sonet sám se tak stává jediným pozůstatkem v popelu žalu z lásky. Mary Wroth tímto způsobem tvoří truchlivé verše zvěčňující přítomnost.⁷⁹

Mezi ženskými postavami v *Uranii* lze vnímat teplo a intimitu, propletené a pečlivé vkládané příběhy produkují ženské důvěrnice, které sdílejí své příběhy. Současně se zde však postavil hlas Pamphilie a Uranie proti sobě navzájem. Postavy debatují o hlavních tématech romance, zejména o věrnosti – Pamphilie k jejími nevěrnému milenci, Amphilanthovi. Uranie mění jednoho milence za druhého a je tak pravým opakem Pamphilie.⁸⁰

Další významnou ženskou postavou v *Uranii* je Bellamira, která vypráví Amphilanthovi příběh své nenaplněné lásky. Její milovaný, podobně nestálý jako Amphilanthus uvěřil pomluvě jejího bývalého nápadníka, který mu tvrdil, že je s ním Bellamira zasnoubena a její milý si tak bere jinou. Bellamira poté přistoupí na sňatek s Triboriem, přičemž její milý se svatby účastní a velmi lituje své nestálosti. Bellamira poté odchází ke svému otci a rozhodne se pro život poustevnice. Právě tento příběh je podle mnohých autobiografickým ztvárněním životního osudu Mary Wroth – dva nešťastné

⁷⁷ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 133

⁷⁸ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 138

⁷⁹ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 127

⁸⁰ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 127

vztahy, ztráta zájmu milence a smrt muže a syna, jsou velmi podobné událostem života Mary Wroth. A právě s Amphilanthem, který je zřejmě zobrazením nestálého Williama Herberta, sdílí Bellamira svůj žal pomocí verše:

Rain on me rather than be dry.
I gain nothing so much as by such harmless tears,
which také away the pain so flogging fears,
and finally wins an everlasting reign.⁸¹

(Wroth, 1983, s. 21)

„Věčné království“ je právě tou pomyslnou výstavbou svobodné volby a lásky, která byla Mary Wroth v jejím životě odepřena. Ale osudy ženských hrdinek jsou v mnohém podobny životu Mary Wroth, zvláště co se týče jejich volby vytrvat ve své lásce, přestože musí čelit mnohým nástrahám, které z jejich citu dělají něco za hranicemi morálky a konvencí a i přes to, že jejich milovaní porušují své sliby a místo činů jim nabízí jen fantazie, které nejsou nikdy naplněny.⁸²

Nemůžeme říct, zda Mary Wroth překvapilo, jaký vyvolalo vydání *Uranie* skandál. Její maskované zobrazení skutečných osob bylo na míle daleko od jemných narážek v *Arkádii* Philipa Sidneyho. Podrobné detaily v některých příbězích poukazují na záměrné vyobrazení tehdejší situace u dvora, tyto příběhy nemusejí být přímo provokativní, ale popisují události, které byly u dvora v živé paměti lidí. Ať už měla Mary Wroth jakékoli záměry, nejhlasitějším kritikem – literárním i osobním – kterého přitahovala její práce před dvacátým stoletím, byl Edward Denny. Denny byl zajímavou osobností na dvoře krále Jakuba, jehož dcera Honora, si vzala oblíbence krále Jakuba – Jamese Haye v roce 1607. Toto manželství bylo pro Mary Wroth dalším modelem, který využila v *Uranii* – Hay je zřejmě vyobrazen jako Sirelius. Mary Wroth líčí podezření na cizoložný vztah Honory a násilnou reakci jejího otce, který se postavil na stranu svého zetě a fyzicky napadl svou dceru. Mary Wroth vyvolala Dennyho reakci, která zaujala nejednoho diváka. Denny napsal jedovatou báseň, jejíž původní rukopis nazval „*To Pamphilia from the father-in-law of Seralius*“. Další dvě kopie Dennyho básně dostupné v knihách ze sedmnáctého století mají jiný název, který se už za jiná jména neskrývá: „*To the Lady Mary Wroth for writeing*

⁸¹ „Svou vláhu dej mi, nedopusť, ať uschnu. /Ničím nezískám více než těmito neškodnými slzami, / jež odnesou bolest strachu lásky / a konečně dosáhnou věčného království.“ Přel. Martina Kastnerová In: KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 130

⁸² KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 130-1

the Countess of Montgomery's Urania“. Tyto kopie ukazují jak Dennyho báseň postupně kolovala a odpovědi Mary Wroth dokazují, že *Uranie* vyvolala bohatou reakci a diskuzi.⁸³

Denny se pravděpodobně nemýlil v identifikaci příběhu Sirelia v *Uranii* s manželstvím jeho dcery Honory s Jamesem Hayem – pozdějším hraběm z Carlisle. Fiktivní svatba je slavena v královském paláci s velkou parádou, maskami, bankety apod. a manželství Dennyho dcery v roce 1607 bylo také zmíněno v masce Thomase Campiona a Inigo Jonese. V *Uranii* je toto manželství popsáno jako nešťastné – mladá žena je podezřelá z cizoložství a je ohrožena smrtí ze strany svého otce, což odpovídá záznamům o násilném chování Dennyho a Haye.⁸⁴

Další příběh v *Uranii* inspirovaným skutečným životem se dotkl aféry Frances Howard, hraběnky z Essexu s Robertem Carrem, hrabětem ze Somersetu. Frances Howard a Robert Carre se zřejmě podíleli na vraždě sira Thomase Overburyho. Mary Wroth tak měla zřejmě dost námětů do svého díla z vlastní zkušenosti u dvora. Taková inspirace samozřejmě není přesným kopírováním, ale promyšleným zrcadlením, které nabízí natolik rozpoznatelný obraz, aby zaujal, ale zároveň jsou tyto narážky tak dobře skryté, aby umožňovaly pouze dohady.⁸⁵

Proces publikace *Uranie* byl ze strany Mary Wroth propočítaným hazardem. Navzdory její tíživé finanční situaci se však zdá být nepravděpodobné, že by Mary Wroth viděla v publikování *Uranie* způsob, jak vydělat peníze. Kdyby ano, tak by se *Uranie* spíše objevila v tištěné podobě jako *Arkádie* Philipa Sidneyho a plnila by tak funkci spíše veřejného svědectví o Mary Wroth jako o dědičce literárního odkazu svého strýce a také jako způsob, jak se znovu angažovat u dvora (a možná by kniha sloužila i jako malá pomsta za určité příkoří způsobené jí a její rodině). Je také možné, že úmyslem Mary Wroth bylo vydat opravenou a úplnou *Uranii*, ale kvůli skandálu způsobeným zveřejnění neúplné první části se rozhodla nepokračovat. Existuje i upravená kopie *Uranie*, kam Mary Wroth vlastnoručně dopisovala poznámky na okraj. V této anotované kopii přepisuje Mary Wroth konečnou část týkající se věrnosti, což je u Mary Wroth jedno z klíčových témat. Tato přepracování se zdají být spíše revizí pro budoucí publikaci, než prací na již prezentované kopii, ale samozřejmě nevíme, jaký byl záměr Mary Wroth. Skutečnost, že

⁸³ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 63

⁸⁴ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 140

⁸⁵ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 93-4

existuje dvacet devět dochovaných kopií *Uranie* ukazuje, že dílo Mary Wroth bylo pečlivě uchováno těmi, kdo ho koupili.⁸⁶

Mary Wroth ve své romanci vytváří ideu stálé lásky, reprezentovanou Pamphilií (která je v díle nejvýraznější postavou). Tato idea stálé lásky je neustále zkoušena a čtenář si nikdy nemůže být jistý, jak to dopadne. Tím je příznačný i konec tištěné verze *Uranie*, který končí uprostřed věty a dílo tak zůstává nedokončené.⁸⁷ Přesněji řečeno první díl *Uranie* končí slovem „And...“ I v konci *Uranie* můžeme vidět podobnost s *Arkádií* Philipa Sidneyho, i toto jeho dílo zůstává nedokončené. Rovněž nedokončený druhý díl *Uranie*, pak začíná smrtí Philistelly, která zemře při porodu svého dítěte, což může mít spojitost se sestrou Mary Wroth, která zemřela v roce 1620.⁸⁸

Po *Uranii* je ale tento literární hlas v životě Mary Wroth tichý. Jak uvádí Gary Waller literární hlas Mary Wroth byl umlčen nesouhlasem dvora, stejně jako dvůr marginalizoval její životní styl a volby, které učinila jako vdova, milenka a matka.⁸⁹

⁸⁶ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 73

⁸⁷ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 133

⁸⁸ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 83

⁸⁹ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 59

6 Pamphilia to Amphilanthus

Pamphilia to Amphilanthus je sonetová sbírka napsaná Mary Wroth a publikovaná jako dodatek k dílu *The Countess of Montgomery's Urania* roku 1621.

Sonet (z italského sonetto – znít) je čtrnáctivešová lyrická báseň s ustáleným systémem rýmů. Tato báseň je zpravidla členěna na dvě čtyřverší a dvě následná trojverší. Vyznačuje se vnitřní dramatičností a tíhnutím ke gradaci významu v ose teze – antiteze – syntéza. Sonet vznikl v Itálii a to nejspíše na základě spojení sicilské (osmiveršové) a toskánské (šestiveršové písně). Za prvního autora sonetů se považuje Giacomo da Lentino, který tvořil v letech 1215 – 1235. Klasickým autorem sonetů je ale Francesco Petrarca. Jeho dílo *Zpěvník* obsahuje mimo jiné i 317 sonetů. Sonet se ujal v 16. století ve Španělsku, Francii a Anglii. v 17. století se pak adaptoval i v Německu.⁹⁰

Italský sonet, též zvaný petrarkovský, je typický pro svou strukturu, kdy se skládá nejdříve z osmiverší rýmovaným abbaabba, nasledovaným šestiverším rýmovaným cdecde nebo cdcddc.⁹¹ Mezi nejslavnější italské autory sonetů se řadí Dante Alighieri (126 – 1321) či Michelangelo Buonarroti (1475–1564).⁹²

Anglický sonet, též zvaný shakespearovský, se skládá z tří čtyřverší a finálního dvojverší, rýmujících se ve tvaru ababcdcdefgg.⁹³ Zajímavé právě v souvislosti s dílem Mary Wroth je, že tvůrcem prvního anglického sonetového cyklu byl její strýc – Philip Sidney, se svým dílem *Astrophel and Stella* z roku 1591. Jeho dílo obsahovalo i stylizovaný autobiografický prvek a stojí na počátku alžbětinské literární módy, která vyvrcholila v Shakespearových sonetech z roku 1609.⁹⁴

Sonetová sbírka Mary Wroth *Pamphilia to Amphilanthus* vyšla poprvé r. 1621, ale je známo, že básně Mary Wroth již předtím kolovaly jako rukopis mezi jejími přáteli. Dřívější verze její sonetové sbírky existuje v autorském rukopisu ve Folger Library ve Washingtonu, rukopis obsahuje mnoho jejích oprav a revizí. Už tento rukopis obsahuje všechny písně a sonety, které se později objevují v tištěném vydání, s výjimkou jedné básně, která se objeví pouze v tištěném textu. Kromě toho obsahuje rukopis šest básní,

⁹⁰ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. Encyklopedie literárních žánrů, str. 638-639

Nejviditelnějším znakem sonetu je počet 14 veršů a sonet je tradičně vnímán jako jeden z nejpevnějších veršových útvarů, přesto autoři hesla připomínají, že je z vývojového hlediska značně variabilním.

⁹¹ BALDICK, Chris. *The Oxford dictionary of literary terms*. s. 312

⁹² MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. Encyklopedie literárních žánrů, 639

⁹³ BALDICK, Chris. *The Oxford dictionary of literary terms*. s. 312

⁹⁴ MOCNÁ, Dagmar a PETERKA, Josef. Encyklopedie literárních žánrů, 639

kteře lady Mary do publikované verze nezařadila, a devět básní, rozptýlených v próze *The Countess of Montgomery's Urania*.

Poslední verze sonetové sbírky z roku 1621, která se objevuje v samostatně číslované části na konci *Uranie*, obsahuje celkem osmdesát tři sonetů a dvacet písní. Ačkoli rukopis a tištěné verze se tedy liší výběrem a pořadím jednotlivých básní, mají stejné dvě centrální postavy: Pamphiliu, hlavní postavu sbírky, a jejího milovaného Amphilantha.⁹⁵

V celé sbírce Pamphilia vyjadřuje své pochybnosti o věrnosti Amphilantha a její vědomí vlastní žárlivosti. Verše též odráží její stavy mezi nadějí a zoufalstvím, kdy se pokouší vypořádat se s nestálostí milence. Někdy se sonety v díle zabarvují až obviňujícím tónem. Ale v průběhu sbírky přijímá Pamphilia zradu a překonává své zklamání. Básně se vyhýbají konkrétním odkazům na milencovu zradu, ani nezmiňují děti.⁹⁶

Je zřejmé, že oproti prozaické *Uranii*, používá Mary Wroth v sonetové sbírce *Pamphilia to Amphilanthus* mnohem méně osobních odkazů a místo toho se soustředí na vyjádření univerzálnější výpovědi o zklamání v lásce. Její sbírka měla být víc než pouhým autobiografickým odhalením. Mary Wroth vytvořila úzce strukturovanou sbírku, ve které byly básně pečlivě uspořádány ve čtyřech odlišných, a přesto vzájemně propojených segmentech. Podle Paula Salzmana především revidovaná verze popsala boj mezi vášnivým oddáním a sebevědomím se snahou vykreslit dilema spíše obecně než striktně osobně.⁹⁷

Sbírka sonetů je tedy uspořádána do čtyř částí. V první Pamphilia popisuje své pocity vůči nevěrnému milenci. Na konci první části Pamphilia potvrzuje, že její láska je individuální volbou, nikoliv imaginárním ediktem uloženým bohy. Druhá část zkoumá temnější stránku vášně, v níž začínají ovládat Pamphilinu mysl pochyby, žárlivost a zoufalství. Na konci sekvence se jí ale dostane odpuštění od Kupida, boha lásky. Tomu slíbí korunu sonetů jako pokání za své pochybnosti. Těchto čtrnáct sonetů pak tvoří třetí

⁹⁵ ROBERTS, Josephine A. "The Biographical Problem of Pamphilia to Amphilanthus." In: *Tulsa Studies in Women's Literature*, s. 43-44

⁹⁶ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 47

⁹⁷ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 47

část. Posledních osm sonetů pak tvoří čtvrtou část, ve které se Pamphilia vrací k temnějším, melancholickému tónu.⁹⁸

Přestože se Pamphilia snaží ovládat své vlastní srdce, je její snaha neúspěšná. Po neúspěšném pokusu o idealizaci vášně Pamphilia postupně v poslední části sbírky začíná přijímat nestabilitu a nejistotu lidských emocí. Mnoho sonetů ze čtvrté části je nesmírně melancholických, s převládajícím obrazem zimního světa mraků, stínů a temnoty. Na konci Pamphilia chápe, že její utrpení je nezbytné k pochopení vnitřního světa lidských emocí.⁹⁹

Sbírka se otevírá Pamphiliiným snem, ve kterém si představuje vítězství Venuše a Kupida nad svým srdcem. Jako bezmocná oběť lásky se cítí bezradná a neschopná překonat tyto pocity bezmoci, strachu a nadějí, které přepadly její mysl. První část pětapadesáti básní napodobuje proces, kterým se Pamphilia snaží objevit pravdu ve svých vlastních emocích. První básně v sekvenci odrážejí velmi ambivalentní postoj k milovanému, který je střídavě něžný a krutý. Hodně z osobního hněvu se odráží od postavy Kupida, kterého obviňuje za svou zranitelnost, ale později přiznává, že Kupid je jen smyšleným obětním beránkem.¹⁰⁰

Pamphilia však v posledních dvou sonetech vysvětluje, že její utrpení ji naučilo potřebě porozumět hlubokým zákoutím lidského srdce a ocenit jemnější druh lásky, než ten, který původně přijala. Soustředí-li se Mary Wroth na ambivalenci v Pamphiliině myslí mezi sebedůvěrou a závislostí, skeptickými detaily a důvěrou, analyzuje univerzálnější psychologické konflikty. Paul Salzman uvádí, že Mary Wroth ve sbírce zvrátila tradiční genderové role milence a milenky a tak zároveň navrhla, aby její sonety sloužily jako hlas pro „němé milovníky“.¹⁰¹

Výběrem řeckých jmen pro své postavy následovala Wroth model sira Philipa Sidneyho, jehož *Astrolfel a Stella* byla první a vlivná anglická sonetová sbírka. Zatímco Pamphilia znamená „all-loving“ a odráží její soucitnou povahu, je přitahována nekonfliktním Amphilanthem, jehož jméno znamená „the lover of two“. Podle Josephine Roberts je možné, že Wroth chtěla identifikovat svou protagonistku s jednou z nejslavnějších spisovatelek starověku – Pamphilií, která žila za vlády Nera. Ta byla popsána Edwardem Phillipsem v jeho *Theatrum Poetarum Anglicanorum* jako básnířka.

⁹⁸ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 50

⁹⁹ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 50

¹⁰⁰ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 49

¹⁰¹ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 51

Bohužel žádná z jejích básní se nedochovala, ale zůstává malý zlomek její rozsáhlé historie, napsané v řečtině. Stejně jako její významná jmenovkyně, je i postava stvořená Mary Wroth pojatá jako zasvěcená a plodná spisovatelka.¹⁰²

¹⁰² ROBERTS, Josephine A. "The Biographical Problem of Pamphilia to Amphilanthus." In: *Tulsa Studies in Women's Literature*, s. 44

7 Love's Victory

Love's Victory je pastorální nikdy nepublikované drama napsané Mary Wroth přibližně v roce 1620.

Pastorální znamená vysoce konvenční způsob psaní, který oslavuje nevinný život pastýřů v básních, hrách či prózách (romancích). Pastorální literatura popisuje lásku a zármutek pastýřů, a to obvykle v idealizovaném Zlatém věku rustikální nevinnosti. Paradoxně je to komplikovaný, umělý kult plný jednoduchosti a čestné skromnosti. Pastorální tradice v západní literatuře má svůj základ v Řecku, za představitele tohoto žánru můžeme zmínit například Vergilia. Pastorální literaturu psal i strýc Mary Wroth Philip Sidney, konkrétně to bylo jeho dílo *The Countess of Pembroke's Arcadia*.¹⁰³

Love's Victory existuje ve dvou rukopisech: jeden je v Penshurst (rodinném sídle rodiny Sidney) a další – neúplný – se nachází v knihovně Huntington.¹⁰⁴

Love's Victory nikdy nebylo samotnou Mary Wroth veřejně publikováno, stejně jako tomu bylo u rozsáhlého pokračování *Uranie*. Nicméně je nepravděpodobné, že by nevydání *Love's Victory* bylo ustoupením Mary Wroth z veřejného projevu, i když ji zveřejnění *Uranie* dostalo do potíží. *Love's Victory* se tak, jak formuluje Salzman, zdá být opatrným vyjednáváním o dilematu Mary Wroth. V *Love's Victory* využívá metodu tzv. klíčového románu (románu-á-clef) stejně jako v *Uranii*, aby prozkoumala svou vlastní manželskou a milostnou situaci a současně narazila na další členy své rodiny, včetně Philipa Sidneyho.¹⁰⁵

Love's Victory poskytuje vyobrazení mnoha podob lásky, a tvoří tak netradičně rozsáhlou mozaiku, která zahrnuje volbu cudnosti či volbu smrti jako součást „vítězství lásky“.¹⁰⁶

Stejně tak je zajímavá hra lady Mary Wroth *Love's Victory* i tím, jak ji Wroth rozšiřuje o aktuální společenské a politické aspekty, skrze v té době velmi moderní pastorální tematiku a kulturu masek. Představuje královský dvůr plný mocenských bojů, konkurenčních zájmů a mnoha způsobů ovládání a dosahování moci a to zvláště u ženských hrdinek. Přímým zobrazením vnitřního napětí dvorského života, *Love's Victory*

¹⁰³ BALDICK, Chris. *The Oxford dictionary of literary terms*. s. 249

¹⁰⁴ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 77

¹⁰⁵ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 79

¹⁰⁶ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 131

zkoumá postupnou tvorbu renesanční ženskosti a veřejného projevu uvnitř parametrů novověkého dvorského života. Podle Claire McManus jsou moderní badatelé ve velkém pokušení interpretovat dílo Mary Wroth až příliš autobiograficky (zvláště co se týče možných odkazů na její rodinu). Např. mnozí tvrdí, že *Love's Victory* představuje šťastný konec lásky Sira Philipa Sidneyho a lady Penelope Rich. Naznačují, že postava Philissise je pojmenována po Sidneyho přijatém přídomku Philisides v *The Countess of Pembroke's Arcadia* a jméno Musella je podle nich založena na múze, kterou Sidney našel v postavě Penelope nebo Stelly.¹⁰⁷

Ačkoli specifické postavy a události v *Love's Victory* nemusejí přímo představovat postavy Stuartovského dvora tak, jako tomu bylo v díle *Urania*, širší politické kontexty jsou i zde zásadní. Wroth ve svém díle využívá významu pastorálního dramatu v aristokratických kruzích, a evokuje tak politicky nabitý žánr. Hra *Love's Victory* se tak dá vyložit jako zkoumání dvorských ideálů lásky a jejich konkrétních důsledků pro ženské chování, které postihuje všechny a z královny se pak stává ústřední symbol moci pro všechny, kteří jsou předmětem její vůle.¹⁰⁸

Stručné shrnutí dynamiky a činnosti hry objasňuje způsob, jakým se vztahuje k dobovým literárním formám a genderovým ideologiím. Vítězství lásky se otevírá ve chvíli, když Venuše nařizuje Kupidovi, aby vykonával své pravomoci nad skupinou pastýřů, kteří zanedbávali pocty bohům. Mezi pastýři jsou Philisses a Mussella, kteří se navzájem ctnostně milují, ale Musella je proti své vůli zaslíbena Rusticovi a je také milována Laconem a Arcasem. Silvesta dříve milovala, ale poté co ji její milý odmítl, se rozhodla stát služebnicí Diany. Forester, který těžce nese její odmítnutí mužské společnosti, ji sleduje po celou hru. Lissius, přítel Philissese, se nejdříve vysmívá všem milovníkům, ale pak je zaujat Simeanou, sestrou Philissese. Simeana Lissiovi jeho lásku opětuje, ale musí se vypořádat se sokyní Climeanou, aby jejich vztah mohl být stabilní. V pátém jednání se Musella a Philisses rozhodnou se obětovat Venuši, aby nemohlo dojít k Musellinu dohodnutému sňatku s Rusticem. Rustic se následně ožení s nestálou Dalinou. Mrtvý pár je následně oživen, aby příběh mohl mít šťastný konec, a dokonce Silvesta a Forester se dohodnou na platonickém vztahu. Hlavní milenecké postavy k sobě najdou odpovídající protějšky a Arcas je nakonec potrestán za pokusy zneuctit Musellu.¹⁰⁹

¹⁰⁷ McMANUS, Clare. *Women and Culture at the Courts of the Stuart Queens*, s. 123 – 124

¹⁰⁸ McMANUS, Clare. *Women and Culture at the Courts of the Stuart Queens* s. 124 – 125

¹⁰⁹ McMANUS, Clare. *Women and Culture at the Courts of the Stuart Queens*, s. 124 – 125

Tragikomické juxtaopozice lásky a smrti na vrcholu hry zvou k filosofické diskusi o tom, jak text představuje konstrukce sebe sama. Například Philisses a Mussela se se svými sebevražednými rituály v chrámu lásky se svým sebeobětováním blíží oběti. Protagonisté tak prožívají radikální přeměnu identity. Jejich falešná smrt, zase neméně radikálně ovlivňuje ostatní postavy. Judith Butlerová se domnívá, že je příběh takto vystaven, aby smutek obnovil lidskou subjektivitu hlubokým způsobem, protože nutí člověka, aby znovu rozpoznal rozsah, v jakém je jeho identita utvořena vzhledem ke vztahům, které má s ostatními lidmi, a tedy vždy nejistě. Kdykoli jsou postavy v *Love's Victory* konfrontovány s vyhlídkou na smrt – svoji nebo někoho jiného – změní svou podstatu, aby mohla vyhrát láska.¹¹⁰

Na první pohled se zdá, že je to složitý, přesto konvenční příběh romantiky v idylickém prostředí, ale pod hravou povrchovou nevinností si byli renesanční čtenáři i spisovatelé vědomi politických odkazů a mocenských důsledků, které jsou vlastní pastorálnímu dramatu.¹¹¹

Průběh děje v *Love's Victory* naznačuje, že Mary Wroth se záměrně rozhodla umístit své postavy doprostřed specifického světa mocenských vztahů líčených v maskách a v podobách pastýřů a pastýřek, kde se zdá být pravda vždy zřejmá a viditelná. Nicméně způsob, jakým tematizuje omezení tohoto světa, působí jako kritika základních skutečností v prostředí stuartovského dvora.¹¹²

Mary Wroth v komedii vytváří portrét společnosti bez hierarchie, plný blízkého ženského přátelství, ale i přátelství mezi pohlavími. A i přes to, že její pastýřky dobrovolně odcházejí ze společnosti, stále hledají romantickou lásku.¹¹³

Může se zdát, že *Love's Victory* stojí mezi dalším dílem Mary Wroth podivně stranou jako ne příliš úspěšné, a i dnes ne moc známé dílo. Ale to může být způsobené i tím, že v době Mary Wroth nebylo neobvyklé, že se texty jen těžko dostávaly mezi širokou veřejnost a ani autorství her nebylo vždy jisté, což můžeme sledovat například na dohadách

¹¹⁰ McMANUS, Clare. *Women and Culture at the Courts of the Stuart Queens*, s. 124 – 125

¹¹¹ McMANUS, Clare. *Women and Culture at the Courts of the Stuart Queens*, s. 124 – 125

¹¹² McMANUS, Clare. *Women and Culture at the Courts of the Stuart Queens*, s. 126

¹¹³ MACDONALD, Joyce Green. "Ovid and Women's Pastoral in Lady Mary Wroth's *Love's Victory*." In: *Studies in English Literature, 1500-1900*, s. 451

o Shakespearově autorství některých jeho děl. V tehdejší době neexistovalo nic jako autorské právo a nemůžeme na tuto problematiku nahlížet jako v dnešní době.¹¹⁴

Pokud bývá *Urania* charakterizována jako pokus o návrat ke dvoru spíše než jeho pouhé vyobrazení, neúspěch tohoto počinu znamená, že Mary Wroth mohla zamýšlet *Love's Victory* jako komplexní vyjednávání ohledně jejího postavení a místa pobytu, zahrnující královský dvůr i jeho okraj, Penshurst, Loughton (její vlastní dům) a Baynards Castle (Londýnský dům rodiny Pembroke).¹¹⁵

Margaret Hannay ve své biografii o Mary Wroth navrhuje, že *Love's Victory* mohla vzniknout u příležitosti svatby Maryiny sestry Barbary se sirem Thomasem Smythem, jež se odehrála 3. dubna 1619. Mary Wroth byla během šesti měsíců před svatbou alespoň jednou zapojena do vyjednávání o jejich manželství. Hannay také usuzuje, že se ve svém díle mohla Mary Wroth inspirovat svatbou svého bratra Roberta s Dorothy Percy. Výzkum Margaret Hannay týkající se manželství Mary Wroth se také přiklání k názoru, že Mary Wroth ve svém díle vykresluje Roberta Wrotha jako postavu Rustica – tedy jako standardního pastorálního klauna. Dramatické postavy v díle Mary Wroth jsou součástí složitějšího systému, protože kromě jejich významu v pastorální a klasické tradici se vztahují i k literární tradici rodiny Sidney i rodiny Herbert, stejně jako k literárním osobnostem, kterým tyto rodiny poskytly patronát. Například Lissius a Simeana mohou být identifikováni jako dr. Lister a Mary Sidney starší, ale současně i jako Philip Herbert (bratr Williama) a jeho manželka Susan de Vere.¹¹⁶

Barbara Kiefer Lewalski ve svém díle o ženách písařích v 17. století oceňuje dílo Mary Wroth a Mary Wroth samotnou. A to hlavně proto, že Wroth podle ní transformuje pastorální tragikomedii tak, že se soustřeďuje na ženu v jakobínské společnosti, a to hlavně na ženskou tematiku, ženské přátelství a komunitu.¹¹⁷

Lewalski také tvrdí, že pastorální model Mary Wroth vychází z Vergilia a nikoli z Ovidia. Ale upřednostnění Vergiliova modelu (s jeho párem pastýřů, a s omezenými žalozpěvy) před modelem Ovidiovým (s jeho dílem *Proměny*, který nabízí mnoho scén s nymfami, které se dobrovolně zřikají společnosti mužů), se zdá být pouze intuitivní,

¹¹⁴MACDONALD, JOYCE GREEN. "Ovid and Women's Pastoral in Lady Mary Wroth's *Love's Victory*." *Studies in English Literature, 1500-1900*, s. 448

¹¹⁵SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 79

¹¹⁶LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*, s. 212

¹¹⁷LEWALSKI, Kiefer Barbara. *Writing Women in Jacobean England*, s. 297

anebo mohlo být pouze důsledkem patriarchální autority, která působila i na Mary Wroth.¹¹⁸

Hra *Love's Victory* měla premiéru v roce 2018 v Penshurst v Kentu, kde ji Mary Wroth pravděpodobně napsala, a to téměř po čtyřstech letech od doby, kdy ji napsala. Toto představení bylo výsledkem 24leté práce Alison Findlay z Lancaster University. Herci nacvičovali přímo v domě, který byl domovem Mary Wroth a kde je také rukopis *Love's Victory*. Sídlo je stále majetkem rodiny Sidney.¹¹⁹

¹¹⁸MACDONALD, Joyce Green. "Ovid and Women's Pastoral in Lady Mary Wroth's *Love's Victory*." *Studies in English Literature, 1500-1900*, s. 448

¹¹⁹ Kent: Penshurst Place to premiere 400-year-old play *Love's Victory* by one of Shakespeare's contemporaries. In: *Kent News & Sport, the latest breaking news from Kent & Medway* [online]. Copyright KM Group [cit. 16.5.2020] Dostupné z: <https://www.kentonline.co.uk/whats-on/news/shakespeares-sister-play-premiere-after-400-years-187891/>

8 Manželství Mary Wroth

Jelikož předchozí kapitoly ukázaly, že dílo Mary Wroth je úzce spojeno s literárním odkazem rodiny Sidney, ale i s biografickými odkazy a důmyslným zrcadlením osobního a společenského života autorky, je na místě projasnit některé další životopisné vlivy na literární tvorbu Mary Wroth, v této kapitole zejména její manželství.

Manželství Mary Wroth jakkoli se zdálo být výhodné pro obě rodiny, zřejmě nebylo okamžitým ani dlouhodobým úspěchem. Ben Jonson se ve své korespondenci svému příteli Drummondovi z Hawthordenu vyjádřil o Wrothovi jako o žárlivci, který není Mary Wroth hoden.

Pouze dva týdny po svatbě své dcery reagoval Robert Sidney na „smutek“ z dopisů od jeho ženy Barbary Gamage, poté, co s ní novomanželský pár strávil nějaký čas v Penshurst.¹²⁰

V dalším dopise se už Robert Sidney zmiňuje přímo o nespokojenosti Roberta Wrotha. Ve stejné době se oženil i hrabě z Pembroke. Toto manželství nejenže nebylo příliš šťastné, ale také se dá považovat za počáteční bod odcizení mezi Pembrokem a jeho matkou – Mary Sidney Herbert, hraběnkou z Pembroke. Je zajímavé, že v biografii hraběnky od Margaret Hannay není tomuto tématu věnována přílišná pozornost.¹²¹

I když se Mary přivdala do rodiny Wroth, zůstala spíše Mary Sidney. A jako členka rodiny Sidney byla oslavována některými básníky (ve snaze získat patronát od rodiny Sidney), i ti se však odkazovali spíše na její původní rodové jméno. Na druhé straně její manžel měl zcela jiné zájmy než podporovat literaturu.¹²²

Robert Wroth pocházel z lokálně prominentní a význačné rodiny, která vlastnila tři míle země podél řeky Roding a po několik generací byla jeho rodina členem parlamentu. Obě jejich rodiny (Wroth i Sidney) se vzájemně respektovaly a jejich dědečci, sir Henry Sidney a sir Thomas Wroth, spolu sloužili mladému králi Edwardovi VI. Během vlády královny Marie musela rodina Wroth do exilu (jako puritáni) a vrátili se za vlády královny Alžběty I., aby sloužili v parlamentu. Tyto spojenectví ze šestnáctého století ukazují, že rodina Wroth měla v té době prakticky stejné sociální postavení jako rodina Sidney. Ale

¹²⁰ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 41

¹²¹ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 42

¹²² WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 43

předtím než se Robert a Mary v roce 1604 vzali, Robertu Sidneymu byl udělen titul barona a méně než o rok později se stal prvním aristokratem z rodiny Sidney.¹²³

Kdyby byla Mary Wroth mladší, pravděpodobně by se provdala lépe, stejně jako její sestra Philippa, která sloužila jako dvorní dáma a roku 1614 se provdala za sira Johna Hobarta, syna sira Henryho Hobarta. Jejich nejmladší sestra Barbara se v roce 1619, poté co se její otec stal hrabětem z Leicesteru, provdala za sira Thomase Smythe, který pocházel z rodiny bohatých obchodníků východoindické společnosti. Takže Barbara tak ve svém životě nestrádala a cestovala. Jejich sestra Katherine, provdaná v roce 1605, nikdy nesloužila u dvora a se svým manželem sirem Lewisem Mansellem žila v Glamorganshire ve Walesu, byla geograficky izolovaná od své rodiny a velice trpěla ztrátou svých dětí. Navíc měla zdravotní problémy, které vedly k její smrti v roce 1616. Mary Wroth také ztratila svou sestřenicí lady Anne Herbert, se kterou si byly velice blízké a která zemřela v prosinci roku 1606.¹²⁴

Manželství Mary Wroth s Robertem Wrothem nelze s jistotou označit jako nešťastné. Mary Wroth nebyla po svatbě osamělá, protože i nadále žila v blízkosti své rodiny – jejími sousedy byl Philip Herbert, hrabě z Pembroke a Montgomery s jeho ženou Susan de Vere Herbert nebo Henry Herbert, který byl mistrem královských zábav. I po svatbě trávila zimní sezonu na Baynards Castle, stále měla své privilegované u dvora, díky postavení svého otce a léto trávila v sídle Penshurt.¹²⁵

Královská rodina často navštěvovala rodinu Wroth během zimní lovecké sezóny, a tak Mary Wroth mohla pozvednout rodině Wroth reputaci, protože již od malička ji učili, jak se má chovat mezi aristokraty. Mary Wroth mohla mít konflikty s rodinou Wroth kvůli oblékání, její otec (jak mu několikrát vyčínila v dopisech jeho manželka) utrácel horentní sumy, aby držel krok s dvorskou módou, ale rodina Wroth očekávala, že se její členové, a tedy i přivdaná Mary, budou oblékat střídavě (jako puritáni).¹²⁶

Pohostinnost a aristokratické formy zábavy Mary Wroth jsou naznačeny hudbou napsanou pro ni, včetně *Durrants Masque* a *My Lady Wroth's Mascharada*. Manžel Mary Wroth často nebyl s ní během dvorských zimních aktivit, protože měl odpovědnost za královský lovný revír. Časté návštěvy královské rodiny, šlechticů, rodiny a básníků

¹²³ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*, s. 110

¹²⁴ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*, s. 114

¹²⁵ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 97

¹²⁶ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*, s. 114

dokazují, že Robert a Mary Wroth byli v Durrance a pak v Loughton Hall proslulí svou pohostinností. William Gamage popsal Roberta Wrotha ve svém epigramu „*To the worthy Knight Sir Robert Wroth, of his house called Durrance*“ jako „*famous housekeeper*“ podobně jako Mary Wroth později popisuje pohostinnost manželů Pamphilie a Bellamiry.¹²⁷

Ben Jonson napsal báseň „*To Sir Robert Wroth*“, která byla obvykle čtena jako oslava vzájemnosti a štědrosti, které se údajně prosazují v Penshurst. Podle tohoto výkladu vidí Jonson Wrothovy statky jako obraz spokojenosti venkovského prostředí a přírodní nevinnosti. Ale pokud nahlédneme na báseň v kontextu Wrothova manželství, činností jeho manželky a ideálů mužství, které báseň údajně podporuje, objeví se velmi odlišný výklad.¹²⁸

Převládající vyobrazení jejich manželství jako nekompatibilního sňatku vzdělané ženy a hrubého muže se zdá být nepřesné a je ve velké míře odrazem manželství popsaného v díle Mary Wroth. Podle dnešních interpretací se zřejmě jednalo o vcelku poklidné soužití. Jejich časté odloučení, nebylo v té době nic neobvyklého a korespondovalo s jejich povinnostmi ve službě králi a královně. V biografických odkazech v díle Mary Wroth se tak pravděpodobně mísí skutečnost a fikce. Označení Wrotha jako žárlivce Benem Jonsonem je vlastně pochopitelné, vzhledem k tomu, že se Mary Wroth nijak výrazně netajila jejím vztahem s Williamem Herbertem. Dalším zdrojem takového vyobrazení Roberta Wrotha jako žárlivého hrubiána je dopis sira Johna Leeka siru Edmundovi Verneymu, ve kterém mluví o svém příbuzném (ale není zcela jisté, že jde o Wrotha), který zřídka chodí do postele střízlivý.¹²⁹

Ben Jonson byl podporovaný rodinou Herbertových ve Wiltonu i v Penshurst a svou loajalitu jim vyjadřoval v básních, ve kterých zmiňuje rodinu Sidney i Penshurst. Kromě podpory Mary Sidney Herbert, hraběnky z Pembroke ho později podporoval i William Herbert – i jemu Jonson věnoval některé své verše, ve kterých oslavuje jeho stálost v kontrastu prodejnosti ostatních, kteří se chovají podle toho, jak se jim to v tu chvíli hodí. Je pravděpodobné, že právě skrze patronát Williama Herberta se Jonson setkává s poezií Mary Wroth, které také adresuje několik básní. V těch pak odkazuje na proslulost rodiny Sidney a na výjimečnost Mary Wroth, kterou konvenčně přirovnává k múzám a bohyním.

¹²⁷ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*, s. 114

¹²⁸ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 43

¹²⁹ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 97

Nevíme, nakolik byly jeho verše pouhým „pochlebováním“ rodině Sidney a nakolik byly pravou chválou Mary Wroth. Ale jeho verše zřejmě ukazují spíše upřímnou chválu, důkazem může být i velmi často citovaný citát Bena Jonsona, že čtení básní Mary Wroth z něj udělalo lepšího milence i básníka.¹³⁰

Manželství Mary Sidney a Roberta Wrotha spojilo neslučitelné temperamenty s naprosto rozdílnými zájmy. Zatímco Mary Wroth trávila i nadále svůj čas u dvora, jako jedna z dam královny Anny, Robert Wroth se věnoval spíše lovu a svým lesním hospodářstvím. Mary Wroth strávila hodně času v Londýně na Baynards Castle, Londýnském domě Pembroke.

Rodinná korespondence rodiny Sidney ukazuje neustálý pohyb Mary Wroth mezi Loughtonem a Durancem (hlavními rezidencemi Mary Wroth V Essexu), londýnskou rezidencí rodiny Pembroke (Baynards Castle) a Penshurstem (rodinným sídlem rodiny Sidney). Například v srpnu roku 1610 se nachází v Penshurst, začátkem října v Loughton, o týden později je však v Durance kde ji navštíví její manžel (a o měsíc později ji navštíví znovu), ale o pár měsíců později je Mary Wroth zpět v Penshurst společně s hraběnkou z Montgomery.

V roce 1613 čekala Mary Wroth své první známé dítě se svým manželem Robertem Wrothem, přičemž již dříve zřejmě ztratili nejméně dvě dcery. Narození syna Jamese v únoru 1614 bylo mimořádnou událostí. Robert Wroth napsal svou závěť 2. března 1614, tedy jen den před pokřtěním syna. Ačkoli závěť Roberta Wrotha byla, co se týče manželky a jeho dítěte velkorysá, byl jeho majetek zatížen dluhy jeho otce a dědečka. Tyto dluhy se netýkaly přímo Mary Wroth, ale ona sama měla dluh ve výši 2000 liber, který jí velmi zatěžoval. Její manžel jí odkázal sídlo v Loughton Hall, několik menších nemovitostí, a 1000 liber pro její další účty a náklady na přestavbu Loughton Hall. Ve své vůli velkoryse zdůraznil, že jí přenechá veškeré její oblečení a šperky, nábytek jejího pokoje a jeho nejlepší kočár.¹³¹

Do závěti uvedl, že si Mary Wroth může ponechat všechny její knihy, čímž možná naznačoval uznání za její psaní a lásku k literatuře. Požádal svou „drahou a milující ženu“, aby přijala jeho poslední vůli jako „svědectví o mé lásce a náklonnosti k ní“ a konstatoval, že „její upřímná láska, loajalita, ctnostná konverzace a chování vůči mně si zasloužily

¹³⁰ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 96-7

¹³¹ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*, s. 114

mnohem lepší odměnu“, lepší odměnu však dluhy jeho předků nedovolovaly. Robert Wroth svěřil péči o malého Jamese oběma rodinám, Robertu Sidneymu a z rodiny Wroth svému bratrovi, strýci a bratranci. Formálně byl syn James dědicem majetku rodiny Wroth. Ale prakticky bylo dědictví rozebráno jinými členy rodiny Wroth. Malý James ale v červenci 1616 umírá a po jeho smrti připadlo Wrothovo rozlehlé panství jeho strýci, Johnu Wrothovi. Finanční situace Mary Wroth se po těchto událostech stává neúnosnou a musí žádat sira Edwarda Conwaye o královskou ochranu před vymáháním dluhů.¹³²

¹³² LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*, s. 115

9 Mary Wroth a William Herbert, hrabě z Pembroke

Mary Wroth napsala většinu svých děl mezi lety 1616–1620 a právě v této době se stal důležitou součástí jejího života vztah s bratracem Williamem Herbertem. Není jisté, kdy přesně tento jejich vztah začal, ale s ohledem na vznik jejích děl s biografickými odkazy na tento vztah lze předpokládat, že probíhal mezi lety 1615–1620.¹³³

Mary Wroth bylo pouhých dvacet devět let, když ji zavalily dluhy. Ačkoli neexistují žádné záznamy o tom, že by se znovu vdala, záznamy se neshodují v tom, zda měla jednoho nebo dva syny. Tato nesrovnalost má velký význam v pozdějším životě lady Mary Wroth. Navzdory tíživé finanční situaci i nadále hrála aktivní roli u dvora a její jméno bylo spojeno s několika významnými dvořany. Sir Dudley Carleton, který sloužil jako velvyslanec v Haagu, ji navštívil a při té příležitosti jí přivezl i dárky. Státní dokumenty obsahují dva osobní dopisy zaslané Carletonovi v roce 1619. ve kterých se odkazuje na poezii, kterou mu Mary Wroth předložila. Henry de Vere, osmnáctý hrabě z Oxfordu (1593–1625) se jí také dvořil, ale nakonec se oženil s Dianou Cecilovou. Z těchto různých nápadníků měl však na její život největší vliv právě William Herbert, třetí hrabě z Pembroke (1580–1630).¹³⁴

William Herbert se stal přebrazem pro postavu Amphilantha a byl tím, ke komu mířily melancholické úvahy Mary Wroth o stálosti v lásce. O jejich vztahu se zachovala jen část korespondence, která byla k dispozici do požáru rodinného archivu ve Wilton house v 17. století. Ví se o dvou rodových rukopisech z knihovny v Cardiffu, kde jsou zmínky o synovi a dceři Mary Wroth a Williama Herberta. Vysoce účinné krytí ze strany rodiny Sidney způsobilo, že se v životopisných údajích o Mary Wroth neobjevilo nic jiného než zmatek a příležitostné zmínky o druhém synovi, a to do doby než M.A. Beese neprozkoumala *Cardiffské dokumenty* v jejím díle z roku 1935 *Oxford thesis edition of Pembroke's papers*.¹³⁵

Jak víme, Mary Wroth nebyla jedinou ženou v životě Williama Herberta. Nejenže se přiznal k otcovství dítěte Mary Fitton, jedné z královských dvorních dam, ale byl veřejně

¹³³ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 99

¹³⁴ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume I: Lives*, s. 115

¹³⁵ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 47

znám svou zálibou v důvtipných a chytrých ženách, například s Lucy Harington, hraběnkou z Bedfordu, nebo s Christinou Cavendish, vévodkyní z Devonshire.¹³⁶

William sdílel s Mary Wroth zájem o literaturu, on sám byl významným patronem – byl dobrodincem například Bena Jonsona. Podle jeho životopisce Clarendona se s Mary Talbot oženil z čistě finančních důvodů. Clarendon dále tvrdil, že i přes veškeré jeho klady, měl William Herbert jednu zásadní vadu, a tou podle něj bylo, že měl nevýslovnou slabost pro ženy. Clarendon myslí, že lady Mary Wroth byla jen jednou z několika dam, které s ním byly spojovány u dvora.¹³⁷

V roce 1660 John Donne mladší vydal narychlo sestavený svazek veršů hraběte z Pembroke spolu s díly Benjamina Ruddiera a dalších dvorských básníků. Předmluva k básním uvádí, že rukopisné kopie veršů byly získány od Christiany Cavendish, hraběnky z Devonshire, která očividně byla příjemcem několika milostných básní od Williama Herberta. Tento svazek poskytuje další důkaz, že Mary Wroth nebyla jedinou společnicí Williama Herberta a potvrzuje tak domněnky Herbertova životopisce Clarendona.¹³⁸

Genealogický záznam rodiny Williama Herberta odhaluje fakta, která byla životopiscům dlouho skrytá. Rukopisná historie rodiny Herbert s názvem „*Herbertorum Prosapia*“, byla sestavena v letech 1681–1885 sirem Thomasem Herbertem z Tintemu, který byl bratrancem a známým Williama Herberta, hraběte z Pembroke. Druhý takový rukopisný záznam v centrální knihovně v Cardiffu, odkazuje na dvě děti lady Mary Wroth z Pembroke, ale zmiňuje pouze jejich jména. Tato informace, která byla po dlouhou dobu dostupná pouze z neověřených zdrojů, odhaluje pozdější život autorky. Nicméně máme jen velmi málo dokumentárních informací ohledně jejího druhého syna, Williama Herberta. Určité odkazy se objevují v korespondenci rodiny Sidney.¹³⁹

Odkazy na obě děti se objevují v druhé části *Uranie*, což jen dokazuje, jak na ně byla Mary Wroth hrdá. Existují další náznaky toho, že si Mary Wroth myslela, že se vrátí ke své sexuální nezávislosti po smrti jejího manžela. Z dopisů (jejích i ostatních) je jasné, že strávila velké množství času v domácnosti svého bratrance v Baynards Castle a pravděpodobně tam napsala velkou část *Uranie*. Z faktu, že spolu Mary Wroth a hrabě

¹³⁶ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 99

¹³⁷ LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume I: Lives*, s. 115

¹³⁸ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*, s. 47

¹³⁹ SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*, s. 46

z Pembroke měli dvě děti, víme, že mezi nimi musel být trvalý, nebo alespoň opakující se vztah.¹⁴⁰

Stejně jako cizoložství byla „nelegitimnost“ potomků pod dozorem církve. Zákon z roku 1576 zmocnil místní spravedlnost, aby mohla potrestat jak matku, tak i otce za zplození nelegitimního potomka. Taková nařízení se však rodiny jako Sidney netýkala. Nelegitimní potomci byli vychovávaní s legitimními bratry a sestrami. Na rozdíl od rodin středních a nižších tříd, bylo v aristokratických rodinách běžné přijetí nelegitimních potomků mužů z vyšší třídy. Faktem bylo, že stát a církve se starali jen o nelegitimní potomky z chudých rodin. Nelegitimní děti Mary Wroth byly dobře chráněny rodinou Sidney i Herbert. Synu Williamovi pomáhal čtvrtý hrabě z Pembroke, který žil v Irsku a dcera Katherine se vdala za pana Loveta, který žil blízko Oxfordu. Podle spekulací Sharon Valiant byla dcera Katherine později známá jako Aphra Behn. Aphra Behn byla anglická dramatička, básnířka a překladatelka. Byla jednou z prvních anglických žen, která se živila výhradně literaturou.¹⁴¹

Jeden z přátel Mary Wroth se zmínil o tom, že v dopise, který obdržel od Mary Wroth mu psala, že se její přežívající syn zdržuje v Irsku. Tento dopis z roku 1640, ukazuje, že i po smrti třetího hraběte z Pembroke v roce 1630, se Mary Wroth aktivně zajímala o blaho svého syna. Existence nelegitimních dětí lady Mary Wroth pomáhá vysvětlit tajemnou báseň napsanou autorem raného sedmnáctého století – Edwardem, lordem Herbertem z Cherbury, ve které gratuluje Mary Wroth k narození dítěte jeho pána z Pembroke. Předtím nebylo jasné, proč by měla být příjemcem těchto veršů Mary Wroth.

Paul Salzman připomíná, že po narození nelegitimních dětí čelila Mary Wroth zřejmě prudkému poklesu jejího společenského postavení. Už nadále nebyla členkou intimního okruhu kolem královny Anny, ani se nepodílela na prestižních zábavách, ale její vyčlenění ze života u dvora jí umožnilo, aby se věnovala své tvorbě. Literární kariéra lady Mary Wroth mohla být povzbuzena i Williamem Herbertem, který napsal soubor textů, který byl publikován až dlouho po jeho smrti.¹⁴²

Nicméně z odpovědí na poezii Mary Wroth víme, že Herbert nezůstal pouze „hluchým a němým“ k jejím výtkám, ale že tyto výtky obrátil proti Mary Wroth. William

¹⁴⁰ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 49

¹⁴¹ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 52

¹⁴² SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. s. 47

Herbert ve svých básních obvinil Wroth, že ona ničí jejich lásku, protože si v mysli vytváří představy ze strachu z bolesti, ke kterým může skutečná láska vést. To ona pak svým chováním podle něj poškozují jejich lásku svými pochybami a obviňováním a může ji tak nenávratně zničit. Herbert tedy nepopírá svou nevěru, ale obrací obvinění proti ní samotné a odhaluje tak svoje vlastní niterné obavy a žárlivost jako aspekty ničící lásku.¹⁴³

Can you suspect a change in me
And value your own constancy?
O no! You found that doubt in your own heart,
Where Love his images but kissed,
Not graved, fearing that dainty flesh would smart
And so his painful sculpture would resist,
But wrought in mine without remorse,
Till he of itnthy perfect statue made
As full of sweetnes as of force.
Only unkindness may the work invade,
And so i may defaced remain
But never can another form retain.¹⁴⁴

(Herbert, 1961, s. 28)

Pomyslný dialog Mary Wroth a Williama Herberta vytváří model, který nám napomáhá lépe myšlenkám stálé lásky skrze autorství. Přímou výměnu názorů těchto dvou autorů nelze doložit, a to i proto, že ohledně autorství a data publikování díla Williama Herberta se stále vedou spory. Dalším důvodem, proč si nemůžeme být stoprocentně jistí je, že tento dialog je jakousi stínohrou mezi oběma milenci. Nicméně některé Herbertovy verše můžeme považovat za autobiografické:¹⁴⁵

Dear, leave thy home and come with me
That scorn the world for love of thee,

¹⁴³HERBERT, William. *The poems of William Herbert, third Earl of Pembroke*, s. 28. „Má milá, opusť svůj domov a pojď se mou, / ať si svět pohrdá naší láskou. / Budeme žít v tomto sadu, / dvoře radosti a arše potěšení. / Zde budeme lovit a střilet, / stálí v naší lásce, naše kratochvíle sdílet. / A jestli změna v srdcích nastane, / budeš mít mé a já si na oplátku vezmu tvé.“ Přel. Martina Kastnerová In: *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 109

¹⁴⁴HERBERT, William. *The poems of William Herbert, third Earl of Pembroke*, s. 23. „Podezříváš mou lásku, že se změnila / a chválíš přitom vlastní stálost? / To nepřijímám. Ty pochyby jsi našla ve vlastním srdci, / v němž láska líbá jen své představy, / ale nepohřbí je, neboť se obává, že to líbezně tělo nad ní vyzraje / a ta socha bolesti přetrvává, / vytesaná v mém srdci bez lítosti, / dokud nebude / jak z milosti, tak síly. / Jen tvá nevlídnost tu práci může zmařit, / a způsobit tak zohavení díla, / jež už nikdy nevytvoříš.“, Přel. Martina Kastnerová, In: Přel. Martina Kastnerová in: *„Nepostižitelný prostor ženské vůle“: Poetické svědectví Lady Mary Wroth*, In: *Svět Literatury*, 2018, roč. 28. č. 58, s. 29-60, s. 41

¹⁴⁵KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 125

Here we will live within this park,
A court of joy and pleasure's ark.

Here we will hunt, here we will range,
Constant in love, our sports we'll change,
Of hearts if any change we make,
I will have thine, thou mine shalt take. ¹⁴⁶

(Herbert, 1961, s. 32)

Není s podivem, že básně Williama Herberta jsou natolik protkané tématem stálé lásky. Mary Wroth ostatně obdobně konstruovala jeden ze svých sonetů v *Uranii*:

When I unconstant am to thee
Or false doe ever prove,
Lett happiness bee banisht me
Nor have least taste of love,
Butt this ala stoo soone criede she
Is by thee forgott
My hopes, and joys now murderd bee,
And faulshood is my lott. ¹⁴⁷

(Wroth, 2011, s. 187)

William Herbert umírá roku 1630, nicméně jeho bratr Philip se i nadále snažil zajistit jeho děti, které měl s Mary Wroth. Díky němu věnoval král Williamovi území v Irsku, které bylo nicméně později ztraceno v bojích v rámci irského povstání. William pak sloužil jako kapitán u Henryho Herberta a později také v kavalerii králova synovce Mořice, prince oranžského. Jak jsem již zmiňovala, pro Katherine byl vyjednán sňatek s Johnem Lovetem, nejstarším synem z významné rojalistické rodiny, jenž byl dědicem sídla a pozemků rodiny Lovetů. Nicméně Lovet roku 1643 umírá a jeho majetek zůstává jeho mladšímu bratrovi. Katherine se podruhé provdala za Jamese Perryho, se kterým měla dva syny –

¹⁴⁶ „Má milá, opusť svůj domov a pojď se mnou/ ať si svět pohrdá naší láskou. / Budeme žít v tomto sadu, / dvoře radosti a arše potěšení. // Zde budeme lovit a střílet, / stálí v lásce, naše kratochvíle sdílet. / A jestli snad změna v srdcích nastane, / budeš mít mé a já si na oplátku vezmu tvé.“ In: KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 125

¹⁴⁷ „Jsem-li v lásce k tobě nestálý / Či faleš kdy v ní prokážu, / Nechť mě štěstí opustí / A nikdy už chuť lásky nepoznám. / Ale je žel příliš brzy ji oplakat, / pokud na mě zapomene, / mou naději a radost zabije / a k falši mě přivede.“ Přel. Martina Kastnerová In: *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 125

Jakuba a Philipa. Mary Wroth pravděpodobně umírá v přítomnosti své dcery v roce 1651.¹⁴⁸

Psaní Mary Wroth je aktem jejího sebevědomí. Ve svém díle je zachycena v nedůstojných pozicích (opouštěné, podřízené, věčně čekající bytosti, ženy odhalující své city k milenci i ženy vyjadřující své zklamání v lásce), se kterými se může vypořádat jen za cenu sebepoznání. V psychoanalytickém pojetí se volba věnovat se psaní může vykládat jako obrácení se od matky na otce, vybrat si činnost místo pasivity. Přesto tato volba není nikdy snadná, zvláště ve společnosti, kde bylo psaní žen „marginalizováno“ a tyto obtíže jsou zaznamenány v napětí a protikladech v básních Mary Wroth. S ohledem na literární tradici, s níž pracuje, a sílu její role ovlivněnou jejím pohlavím, se zabývala psychologií různých typů žen, které se rozhodly pro stálou lásku i přes nestálost jejich vyvolených.¹⁴⁹ Právě rozporuplný, ženský charakter jejího literárního odkazu je dnes předmětem pokračující interpretace.

¹⁴⁸ KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*, s. 100

¹⁴⁹ WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*, s. 54

10 Závěr

Tato práce se zaměřila převážně na analýzu díla života a díla Mary Wroth v kontextu dnešního bádání o této rané autorce anglické literární tradice, které ji zkoumá na pozadí alžbětinské a jakobínské kultury. Práce přiblížila obraz Mary Wroth jako členky rodiny Sidney a poukázala na důležitost rodinného odkazu v díle Mary Wroth, jejíž nejznámější a nejvýznamější dílo je *The Countess of Montgomery's Urania*. Byl nastíněn život lady Mary Wroth a události, které se promítly v jejím díle – *The Countess of Montgomery's Urania*, *Pamphilia to Amphilanthus*, *Love's Victory*. Život a dílo Mary Wroth je v této práci představeno na základě debaty, která je o ní vedená v angloamerické literární teorii teprve od osmdesátých let dvacátého století – tomu odpovídá i sekundární literatura použitá v této práci.

Komparativně analytická část práce byla věnována vzorům Mary Wroth a jejich vlivu na její dílo. K tomuto účelu byl v práci přiblížen vliv Francesca Petrarky, jehož sonety daly vzniknout petrarkovské tradici, která ovlivnila nejen anglickou básnickou tvorbu a v době, kdy tvořila Mary Wroth byl tento model psaní poezie nejrozšířenější. Mary Wroth však klasický petrarkovský model obměňuje a píše své verše z pozice ženy, která si sama zvolila milovat stálou láskou, kdy stálá láska je stěžejním tématem v díle Mary Wroth. Mary Wroth nepopisuje svou lásku jako žebřík k transcendentnu, ona popisuje ženskou touhu po vytouženém objektu, kdy tuto touhu popisuje jako stálou a klidnou (přestože je vystavena zkouškám a nepostrádá melancholický tón).

Druhým vzorem, který zde byl analyzován, byl William Shakespeare. Oba tyto autoři využívají pro své verše základ tradiční petrarkovské zápletky (tedy intenzivní frustraci), ale oba tuto konvenci překračují a to, znázorněním objektu své lásky jako lhostejného a často neschopného věrnosti. Ale zatímco Shakespeare je sužován žárlivostí vůči svému objektu, Mary Wroth zdůrazňuje svou stálost klidnějším způsobem.

Vzorem pro Mary Wroth byl jistě i její strýc Philip Sidney. To můžeme usuzovat nejen z toho, že oba napsali pastorální romány, které jsou si podobné žánrem, ale i názvem – Philip Sidney napsal *The Countess of Pembroke's Arcadia* (1593) a Mary Wroth *The Countess of Montgomery's Urania* (1621). Nebyla to však jen próza, na které můžeme pozorovat vliv Philipa Sidneyho a literárního odkazu rodiny Sidney na dílo Mary Wroth, ale také poezie. Stejně jako Mary Wroth i Philipa Sidneyho inspirovala pro jeho poezii marná lásky snaha. A i Philip Sidney přistoupil k tradičnímu petrarkovskému modelu

nekonvenčně a své vyvolené lady Penelope Rich adresuje verše plné ironie a zklamání z nenaplněné lásky, spíše než jejího velebení. Do svých děl oba autoři promítli své autobiografické zkušenosti, Philip Sidney dokonce sám sebe ztotožňoval s Astrofelem a svou milovanou se Stellou. A u Mary Wroth je to postava Amphilantha – nejstatečnějšího, ale nestálého rytíře, kterému byl zřejmě vzorem William Herbert, její bratranec/milenc. Také postavu Pamphilie, dámy, která Amphilantha miluje stálou a vytrvalou láskou a svůj žal z nešťastné lásky promítá do psaní poezie, dnešní interpretace čte jako autorčinu projekci sebe sama.

V práci jsou analyzována díla Mary Wroth, a to od toho nejvýznamnějšího *The Countess of Montgomery's Urania* z roku 1621, ke kterému byla jako dodatek vydána sbírka sonetů *Pamphilia to Amphilanthus* (rovněž z r. 1621) až po pastorální komedii *Love's Victory* cca z roku 1620. Pohled na tato díla i na okruh interpretací, které se dílem Mary Wroth zabývají, ukázal, že hlavním tématem všech těchto děl různých žánrů je stálá láska. *The Countess of Montgomery's Urania* je dlouhý román s pastorálními a rytířskými prvky s vloženými sonety. V tomto románu jsou desítky hlavních postav, které cestují po moři i po souši, stávají se vládci svých zemí, čelí intrikám, nástrahám osudu i kouzlům. I přes množství postav je v díle ústřední dvojice milenců – tvůrčí a stálá Pamphilia a nestálý Amphilanthus. Děj se odehrává částečně ve skutečných zemích, které nalezneme na mapě, ale i ve fantaziích vytvořených královstvích. V díle se promítají i kulturní a politické vlivy, a to například i fantazie o znovuoobnovení Svaté říše římské, jejímž císařem se stane postava Amphilantha. V díle nalezneme i spojení s Čechami, kdy se postava Olloranda, Amphilanthova nejvěrnějšího rytíře stane českým králem. Všechny postavy v próze prožívají i zklamání v lásce a model bývá často stejný – dívka miluje chlapce, on je v lásce k ní nestálý, rodina ji donutí vdát se za jiného a ona stále miluje jen toho jednoho. Míra biografických odkazů v díle vyvolala po jeho vydání skandál. Mnozí dvořani, se ztotožnili s postavami Mary Wroth a ona pak ztratila své postavení u dvora. Žádné další dílo pak již nevydala a druhý díl *The Countess of Montgomery's Urania* (vyprávějící převážně o dětech postav z prvního dílu) zůstal ve formě nedokončeného rukopisu.

K dílu *The Countess of Montgomery's Urania* byla vydána jako dodatek sonetová sbírka *Pamphilia to Amphilanthus*. Už jen „to“ v názvu sbírky je pro správné chápání smyslu tohoto díla klíčové. Pamphilia promlouvá k Amphilanthovi, chce, aby její nestálý milý věděl o tom, jak se cítí, a jak jí jeho nestálost zraňuje. V tomto díle již Mary Wroth omezila množství biografických odkazů a narážek a soustředila se spíše na analyzování

univerzálnějších psychologických konfliktů Pamphiliiny mysli. V tomto díle Mary Wroth vyjadřuje zklamání v lásce, milenecký vztah pak přirovnává k poddanskému vztahu.

Dílo *Love's Victory* je i dnes jen těžko dostupné, existuje jen ve dvou rukopisech – jeden je v Penshurst (rodinném sídle rodiny Sidney) a další neúplný se nachází v knihovně Huntington. *Love's Victory* je pastorální komedie obohacená o kulturu masek, kdy Mary Wroth v díle popisuje královský dvůr plný mocenských bojů, intrik, konkurenčních zájmů – to vše zvláště u ženských hrdinek.

Dílo Mary Wroth je plné biografických odkazů, tyto biografické souvislosti v díle Mary Wroth sleduje dnešní interpretace jak z jejího díla, tak i například z korespondence rodiny Sidney – tato rodina byla významným patronem řady umělců, i ti se zmiňovali o životě a díle Mary Wroth, v práci jsem připomněla například Bena Jonsona, který se o Mary Wroth vyjádřil v tom smyslu, že její poezie z něj udělala lepšího básníka i milence. Ben Jonson se vyjadřoval ve svém díle i o jejím manželství a konkrétně i o jejím manželovi Robertu Wrothovi, ve své básni „*To Sir Robert Wroth*“. Ben Jonson ale věnoval své verše i Williamu Herbertovi – Maryinu nestálému Amphilanthovi (i on mu poskytoval patronát), Ben Jonson vyzdvihuje ve svých verších Herbertovu stálost oproti prodejnosti ostatních. Nejen proto jsem se v práci věnovala i osobnímu životu lady Mary Wroth, jejímu manželství s Robertem Wrothem a jejímu vztahu s Williamem Herbertem – tedy zkušenostem, které měly na její tvorbu zásadní vliv a od kterých se odvíjí stěžejní téma její tvorby: stálá láska.

Ve všech dílech Mary Wroth je stálá láska tématem provázejícím všechny postavy. V *Uranii* můžeme sledovat osudy mnoha postav, ale všichni hledají právě lásku. V díle Mary Wroth jsou to hlavně ženy, které ve své lásce zůstávají stálé a čekají na své nestálé, ztracené milé. Jejich stálost je ale otázkou jejich svobodné volby – ony samy si vybírají zůstat stálé, klidné ve své touze překonávají četná příkoří a procházejí procesem sebepoznání.

Seznam použité literatury:

Prameny

- 1) HERBERT, William, Third Earl of Pembroke. *The Poems*. Ed. Robert Krueger. Bodleian Library. University of Oxford, 1961. Dostupné z <<https://ora.ox.ac.uk/objects/uuid:21334c91-6e00-4a19-a71c-83e80d752e83>> [Citace: 21. Březen 2019.]
- 2) SHAKESPEARE, William. *Sonety*. Přel. Jan Vladislav. Praha: Garamond, 2017 ISBN: 978-80-7407-349-6
- 3) SHAKESPEARE, William. *Zkrocení zlé ženy*. Přel. Erik Adolf Saudek. Brno: Československý spisovatel, 2017. ISBN: 978-80-7459-152-5
- 4) SIDNEY, Philip. *Astrofel a Stella*. Přeložil Gustav Franc, přeložil Bejblík. Praha: Odeon, 1987. Edice Skvosty anglické literatury.
- 5) WROTH, Mary. *Pamphilia to Amphilanthus*. Ed. Gary Waller. Salzburg: Inst. f. Englische Sprache und Literatur, Universität Salzburg, 1977.
- 6) WROTH, Mary. *The Countess of Montgomery's Urania*. Arizona Ctr For Medieval & Renaissance Studies, 2016. ISBN: 978-0-86698-451-5

Sekundární literatura

- 1) ABATE, Corinne S. *Privacy, Domesticity, and Women in Early Modern England*. 2003. Aldershot: Ashgate Publishing Company. ISBN:0-7546-3043-9.
- 2) ALEXANDER, Gavin. *Writing after Sidney: The Literary Response to Sir Philip Sidney*
- 3) BALDICK, Chris. *The Oxford dictionary of literary terms*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2008. Oxford paperback reference. ISBN 9780199208272. 1586 – 1640. Oxford University Press, 2006. ISBN: 978-0-19-959112-1
- 4) BEJBLÍK, Alois. *Astrofel a Stella – Doslov*. Praha: In: SIDNEY, Philip. *Astrofel a Stella*. Odeon, 1987, s. 147–165, Edice Skvosty anglické literatury.
- 5) HARMON, William, (ed.). “SIR PHILIP SIDNEY (1554–1586).” In: *Classic Writings on Poetry*, Columbia University Press, NEW YORK, 2003, pp. 115–116. Dostupné z: *JSTOR*, [Citace: 23. dubna 2020.] www.jstor.org/stable/10.7312/harm12370.16

- 6) HODROVÁ, Daniela: *Hledání románu. Kapitoly z historie a typologie žánru*, Československý spisovatel, Praha 1989
- 7) KASTNEROVÁ, M. "Nepostižitelný prostor ženské vůle": Poetické svědectví Lady Mary Wroth. *Svět literatury*, 2018, roč. 28, č. 58, s. 29-60. ISSN: 0862-8440
- 8) KASTNEROVÁ, Martina. *Poezie jako vyprávění příběhů: intelektuální kruh Philipa Sidneyho*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2018. ISBN 978-80-7465-301-8
- 9) Penshurst Place to premiere 400-year-old play Love's Victory by one of Shakespeare's contemporaries. In: *Kent News & Sport, the latest breaking news from Kent & Medway* [online]. Copyright © KM Group [cit. 16.05.2020]. Dostupné z: <https://www.kentonline.co.uk/whats-on/news/shakespeares-sister-play-premiere-after-400-years-187891/>
- 10) LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 1: Lives*. Taylor & Francis Ltd, 2015. ISBN: 9781409450382
- 7) LAMB, Mary Ellen. *The Ashgate Research Companion to The Sidneys, 1500-1700 Volume 2: Literature*. Taylor & Francis Ltd, 2015. ISBN: 9781409450405
- 8) LEWALSKI, Kiefer Barbara. *Writing Women in Jacobean England*. London and Cambridge MA: Harvard Univ. Press, 1993. ISBN: 978-0674962439
- 9) MACDONALD, Joyce Green. "Ovid and Women's Pastoral in Lady Mary Wroth's Love's Victory." *Studies in English Literature, 1500-1900*, vol. 51, no. 2, 2011. Dostupné z: *JSTOR*. [Citace: 14. Leden 2019.] www.jstor.org/stable/23028084
- 10) McMANUS, Clare. *Women and Culture at the Courts of the Stuart Queens*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2003. ISBN: 978-1-4039-0260-3
- 11) MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-X.
- 12) ROBERTS, Josephine A. "The Biographical Problem of Pamphilia to Amphilanthus." *Tulsa Studies in Women's Literature*, vol. 1, no. 1, 1982. Dostupné z: *JSTOR*. [Citace: 13. Prosinec 2018.] www.jstor.org/stable/464091
- 13) SALZMANN, Paul. *Reading Early Modern Women's Writing*. Oxford University Press, 2006. ISBN: 978-0199261048
- 14) SPENCER, Theodore. "The Poetry of Sir Philip Sidney." *ELH*, vol. 12, no. 4, 1945, pp. 251–278. Dostupné z: *JSTOR*. [Citace: 24. Duben 2020.] www.jstor.org/stable/2871507

15) WALLER, Gary. *The Sidney Family Romance*. Wayne State University Press,
1993. ISBN: 978-0814324363

11 Resumé

The topic of this diploma thesis is Mary Wroth in the context of Elizabethan Literary Culture and the Sidney Literary Tradition. The main purpose of this thesis is to introduce Mary Wroth as the important female author in the context of the Sidney family. For this purpose, the work analyzes literary inspirations that were reflected in the work of Mary Wroth – specifically Francesco Petrarca, William Shakespeare and Philip Sidney. The work also analyzes the political situation of the time, which influenced the work of Mary Wroth. Mary Wroth and her work are presented in this thesis on the basis of a debate by Anglo-American literary experts who have been dealing with this topic since the 1980s. In this thesis are analyzes the works of Mary Wroth – *The Countess of Montgomery's Urania* (romance with pastoral and knightly elements from 1621), *Pamphilia to Amphilanthus* (sonnet sequence published in addition to *The Countess of Montgomery's Urania*) and pastoral comedy *Love's Victory* (about 1620). The main topic of Mary Wroth's work is constant love. Mary Wroth has included a number of autobiographical references in her work, so this diploma thesis also devotes Lady Mary Wroth's personal life – specifically her marriage to Robert Wroth and her relationship with her cousin William Herbert, which was a model for the character of the unstable Amphilanthus – one of the main characters of *The Countess of Montgomery's Urania* and *Pamphilia to Amphilanthus*.